

4. Roman Dzieślewski

4.1 Biogram

Urodził się 18 I 1863 w Tarnowie. Był najmłodszym z 3 synów Leona i Gabrieli z Morawskich. Wszyscy trzej bracia: Walerian (ur. w 1850), Władysław (ur. w 1851) i Roman zostali inżynierami. Najstarszy brat Walerian (1850 – 1934) był autorem niezrealizowanego projektu budowy wąskotorowej kolei parowej z Zakopanego przez Kuźnice, Hałę Gąsienicową, na Przełęcz Świnicką [4.1]. Projekt upadł wskutek sprzeciwu Towarzystwa Tatrzańskiego. W 1878 r. Roman Dzieślewski, w wieku 15 lat, ukończył z odznaczeniem szkołę realną w Jarosławiu. W tym samym roku podjął studia na Wydziale Budowy Machin C. K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie. W 1880 roku rozpoczął działalność społeczną, w wieku 17 lat został członkiem Towarzystwa Politechnicznego [4.2]. Dyplom inżyniera, z odznaczeniem, uzyskał w 1883 r., a więc mając zaledwie 20 lat. W latach 1882 – 1883 był asystentem Katedry Geodezji, kierowanej przez prof. Dominika Zbrożka, gdzie zajmował się przyrządami mierniczymi i jednocześnie odbywał praktykę w przedsiębiorstwie budowlanym architekta Wincentego Rawskiego we Lwowie.

Po rezygnacji z asystentury otrzymał z Wydziału Krajowego dwuletnie (1883-1885) stypendium naukowe na uzupełnienie studiów za granicą (w autonomicznej Galicji

Foto 4.1 Roman Dzieślewski sekretarz Towarzystwa Politechnicznego

Photo 4.1 Roman Dzieślewski – Secretary of the Polytechnic Society

Foto 4.2 Dom Dzieślewskich w Tarnowie

Photo 4.2 Dzieślewski's family house in Tarnów

Foto 4.3 Politechnika w Berlinie- Charlottenburgu
Photo 4.3 University of Technology in Berlin-Charlottenburg

Foto 4.4 Adolf Slaby
Photo 4.4 Adolf Slaby

Wydział Krajowy sprawował władzę wykonawczą jako prowincjonalny rząd). W ramach tego stypendium uczęszczał przez 3 semestry na wykłady w Akademii Górniczej w Berlinie (Königliche Bergakademie), a następnie na wykłady z elektrotechniki na Politechnice w Berlinie Charlottenburgu (Königliche Technische Hochschule). W Berlinie był asystentem profesora elektrotechniki i mechaniki A. Slaby`ego (1849-1913) [4.3] pioniera niemieckiej elektrotechniki i elektroniki, który później był uczestnikiem eksperymentów G. Marconiego przy próbach przesyłu sygnału radiowego przez Kanał la Manche. W czasie studiów brał udział w życiu polskich studentów zgrupowanych wokół Stowarzyszenia Bratniej Pomocy. Był też członkiem Towarzystwa Naukowego Akademików Polaków w Berlinie, a w roku 1885 w semestrze letnim nawet został wybrany na prezesa. Uczestniczył w cotygodniowych zebraniach na których wygłaszano odczyty, również naukowe. Był autorem dwóch referatów [4.4]. Równocześnie ze studiami pogłębiał swą wiedzę praktyczną pracując jako wolontariusz w fabryce telegrafów G. Wehra w Berlinie, a także w fabryce lokomotyw i maszyn w Winterthur w Szwajcarii.

Po powrocie do kraju znalazł pracę w warsztatach inż. Franciszka Rychnowskiego we Lwowie. W latach 1887 – 1889 odbył służbę wojskową techniczną w austriackiej marynarce wojennej w Poli (wówczas Austro-Węgry miały dostęp do Morza Adriatyckiego od Triestu aż do Dubrownika). Po służbie wojskowej pracował przez dwa lata jako inżynier maszynowy i budowlany w Salinach w Wieliczce.

GAZETA TORUŃSKA

Wydawca odpowiedzialny za ogłoszenia...
— Przejmując w miejsce a...
— Przejmując w miejsce a...
— Przejmując w miejsce a...
— Przejmując w miejsce a...
— Przejmując w miejsce a...

GAZETA TORUŃSKA.

OGŁOSZENIA

węzelskich jaryskich przynajmniej...
— Przejmując w miejsce a...
— Przejmując w miejsce a...
— Przejmując w miejsce a...
— Przejmując w miejsce a...
— Przejmując w miejsce a...

SPRAWOZDANIE
ogólne z czynności Tow. Nauk. Akad. Polaków w Berlinie
w półroczu zimelem 1884/85.
I.
W półroczu słowem liczyło towarzystwo 64 członków...
II.
Półroczny obiół towarzystwo ogólny 12, z których 9...
III.
W składzie zarządu byli: p. Kella w Prusku, jako prezes...
IV.
W składzie zarządu byli: p. Kella w Prusku, jako prezes...
V.
W składzie zarządu byli: p. Kella w Prusku, jako prezes...
VI.
W składzie zarządu byli: p. Kella w Prusku, jako prezes...
VII.
W składzie zarządu byli: p. Kella w Prusku, jako prezes...
VIII.
W składzie zarządu byli: p. Kella w Prusku, jako prezes...
IX.
W składzie zarządu byli: p. Kella w Prusku, jako prezes...
X.
W składzie zarządu byli: p. Kella w Prusku, jako prezes...

Kraj, Związek, Gazeta lekarska, Ciągłomyślnie...
Dochód wynosił ogółem...
W skład zarządu wchodził w ubiegłym półroczu...
W skład zarządu wchodził w ubiegłym półroczu...
W skład zarządu wchodził w ubiegłym półroczu...
W skład zarządu wchodził w ubiegłym półroczu...
W skład zarządu wchodził w ubiegłym półroczu...
W skład zarządu wchodził w ubiegłym półroczu...
W skład zarządu wchodził w ubiegłym półroczu...
W skład zarządu wchodził w ubiegłym półroczu...
W skład zarządu wchodził w ubiegłym półroczu...
W skład zarządu wchodził w ubiegłym półroczu...

Table with financial data: Dochód wynosił ogółem 418,25 m., Dochód wynosił ogółem 418,25 m., Dochód wynosił ogółem 418,25 m., Dochód wynosił ogółem 418,25 m., Dochód wynosił ogółem 418,25 m., Dochód wynosił ogółem 418,25 m., Dochód wynosił ogółem 418,25 m., Dochód wynosił ogółem 418,25 m., Dochód wynosił ogółem 418,25 m., Dochód wynosił ogółem 418,25 m.

Windomosci potoczne.
— Wczoraj dzień wyjątkowy...
— Wczoraj dzień wyjątkowy...
— Wczoraj dzień wyjątkowy...
— Wczoraj dzień wyjątkowy...
— Wczoraj dzień wyjątkowy...
— Wczoraj dzień wyjątkowy...
— Wczoraj dzień wyjątkowy...
— Wczoraj dzień wyjątkowy...
— Wczoraj dzień wyjątkowy...
— Wczoraj dzień wyjątkowy...

Foto 4.5 Gazeta Toruńska – R. Dzieślewski prezesem Photo 4.5 „Toruń Gazette” – R. Dzieślewski – President

W dniu 27 X 1890 r. w lwowskiej uczelni powołano Katedrę Elektrotechniki. W 1891 r. ogłoszono konkurs „na obsadę katedry elektrotechniki”, który przystąpił do konkursu profesorów C.K. Szkoły Politechnicznej. Do konkursu zgłoszono dwie kandydatury. Pierwszym kandydatem był dotychczasowy wykładowca elektrotechniki w uczelni, fizyk, docent prywatny elektrotechniki Franciszek Dobrzyński [4.5]. Urodzony w 1849 r. F. Dobrzyński studiował fizykę w latach 1874-78 na uniwersytecie berlińskim pod kierunkiem Hermanna von Helmholtza (1821 – 1894), a w latach 1885-87 elektrotechnikę u prof. Adalberta von Waltenhofena (1828 – 1914) we Wiedniu. Miał on na Wydziale Budowy Maszyn, najprawdopodobniej w roku akademickim 1889/90, pierwszy na ziemiach polskich wykład elektrotechniki w języku polskim.

Protokół

XIII. posiedzenia Kolegium Profesorów
c.k. Szkoły Politechnicznej.
We Lwowie dnia 15. maja 1891.

Przewodniczy: Rektor Franke.

Obecni: Wszyscy członkowie Kolegium z wyjątkiem Dobrzyńskiego, który usprawiedliwił swoją nieobecność.

III. Ohsadzenie katedry elektrotechniki.

Prof. Gostkowski jako referent komisji, obranej na VII. posiedzeniu, i składającej się oprócz referenta z profesorów Maryniaka, Olearskiego i Fraunda, zawiadamia, że w skutek rozpisane go konkursu zgłosili się dwaj kandydaci, mianowicie Franciszek Dobrzyński docent prywatny elektrotechniki w c.k. Szkole Politechnicznej, i Roman Dzieślewski, c.k. inżynier maszyn w salinach w Wieliczce. Następnie referent opisuje szczegółowo studia naukowe, tudzież zajęcia dotychczasowe kandydatów, ocenia ich prace naukowe i na podstawie obrad Komisji podaje w jej imieniu jednomyślnie uchwalony wniosek, aby Kolegium Profesorów Wysokiemu c.k. Ministerstwu przedstawiło tych kandydatów w porządku następującym:

1° loco: Dzieślewskiego,

2° loco: Dobrzyńskiego.

Prof. Dziwiński podnosi wątpliwość, czy Komisja uwzględniła dostatecznie tę okoliczność, że Dobrzyński habilitował się w naszej Szkole jako docent elektrotechniki, i że Dzieślewski nie miał sposobności odbywania gruntowych studiów fizyki.

Prof. Bykowski popiera wniosek Komisji.

Prof. Zajaczkowski nie zgadza się z wnioskiem Komisji. Podnosi, że Dobrzyński nie mógł zdawać egzaminu doktorskiego na uniwersytecie, ponieważ miał studia w gimnazjum realnem, natomiast złożył egzamin przed Kolegium jako docent prywatny. Dobrzyński zna naukę gruntownie i zachęca uczniów do pracy. Dzieślewski posiada zdolności niepospolite, lecz nie pracował naukowo w fizyce. Na ocenę prac Dobrzyńskiego zgadza się z Komisją w ogólności, lecz według jego zdania te prace dowodzą przede wszystkim znajomości metody badania naukowego. W końcu podnosi, że nie zgadza się na przedstawienie Dzieślewskiego, lecz stawia unco loco Dobrzyńskiego.

Prof. Olearski poddaje niektóre prace kandydatów krytyce szczegółowej, wykazując ich zalety i wady, podnosi celujące studia Dzieślewskiego i uzasadnia wniosek Komisji jako jej członek.

Na tém posiedzeniu zamknięte, odraczając dyskusyę do posiedzenia następnego.

ДАЛІО, Ф.27, оп. 2, спр. 464, арк. 33–35.

8

Foto 4.6 Pierwszy protokół, z dnia 15 maja 1891 r., z posiedzenia w sprawie wyboru kierownika Katedry Elektrotechniki

Photo 4.6 The first transcript, dated 15th May, of a session devoted to the election of Head of the Department of Electrical Engineering

Protokół

XIV. posiedzenia Kolegium Profesorów
c.k. Szkoły Politechnicznej.
Lwów dnia 22. maja 1891.

Przewodniczy: Rektor Franke.

Obecni: Wszyscy członkowie Kolegium oprócz Zajączkowskiego i Dobrzyńskiego, którzy usprawiedliwili swoją niobecność.

I. Sprawy bieżące.

Przewodniczący zdaje sprawę według protokołu czynności od 1.476–495.

II. Obsadzenie katedry elektrotechniki.

Prof. Rychter uprasza referenta o niektóre wyjaśnienia w sprawie prac naukowych kandydatów.

Prof. Pawlewski poddaje szczegółowej ocenie prace kandydatów, a mianowicie pracę o podstawach naukowych fotometrii i pracę o metodzie woltametrycznej Dobrzyńskiego, tudzież pracę z elektrotechniki Dzieślewskiego; podnosi, że Dobrzyński jest od dłuższego czasu docentem i położył dla Szkoły pewne zasługi, w końcu podaje wniosek, aby Dobrzyńskiego przedstawiono primo, Dzieślewskiego secundo loco. Gdyby ten wniosek nie uzyskał większości, natenczas podaje dwa wnioski ewentualne: 1) żeby Komisya wezwiała do konkursu p. Henryka Merczynga w Petersburgu; 2) żeby prace naukowe obu kandydatów przesłano do Wiednia do ocenienia.

Prof. Olearski uzasadnia szczegółowo wnioski Komisji, podnosząc celujące studia Dzieślewskiego i brak przygotowania technicznego Dobrzyńskiego, tudzież poddając dokładnej ocenie naukowe prace obu kandydatów.

Prof. Freund uzasadnia również wniosek Komisji jako jej członek.

Referent prof. Gostkowski w obszernym wywodzie wykazuje niedokładności i błędy naukowe w pracach Dobrzyńskiego, natomiast dowodzi praktycznej doniosłości jedynej pracy z elektrotechniki, przedłożonej przez Dzieślewskiego. Przedstawiwszy ponownie bieg studyów obu kandydatów uzasadnia wnioski Komisji.

Prof. Pawlewski po przemówieniu referenta oświadcza, że odstępuje od swoich wniosków.

Poczem Kolegium przystępuje do głosowania kartkami.

Ikrotatorowie Bisanz i Kłeczkowski.

Uchwalono głosować z osobna nad kandydatem, mającym być przedstawionym na pierwszym, a osobno nad kandydatem, mającym być przedstawionym na drugim miejscu.

Głosujących 16.

a) Przy głosowaniu na kandydata primo loco oddano kartek 16, z pomiędzy których 14 z nazwiskiem „Dzieślewski”, 1 z nazwiskiem „Dobrzyński”, 1 kartkę próżną.

b) Przy głosowaniu na kandydata secundo loco oddano kartek 16, z pomiędzy których 7 z nazwiskiem „Dobrzyński”, 9 z napisem „Nikt”.

W skutek tego Roman Dzieślewski zostanie przedstawiony unico loco Wysokiemu c.k. Ministerstwu.

Na wniosek prof. Niedźwiedzkiego Kolegium uprasza prof. Gostkowskiego o napisanie referatu, który bez czytania na posiedzeniu ma być przedłożony Wysokiemu c.k. Ministerstwu.

Na tém posiedzenie zamknięto.

ПАЛЮ. Ф.27. оп. 2. чпд. 464. арк. 37–39.

10

Foto 4.7 Drugi protokół, z dnia 22 maja 1891 r., z posiedzenia w sprawie wyboru kierownika Katedry Elektrotechniki

Photo 4.7. The second transcript, dated 22nd May, of a session devoted to the election of Head of the Department of Electrical Engineering

Drugim kandydatem był, inżynier maszyn w Salinach w Wieliczce Roman Dzieślewski, który mimo młodego wieku (27 lat) miał już za sobą 8 lat praktyki technicznej.

Kolegium Profesorów odbyło dwa posiedzenia [4.6], w dniach 15 oraz 22 maja 1891 roku zanim podjęło ostateczną decyzję. W trakcie dyskusji były podkreślane zasługi dla Szkoły docenta F. Dobrzyńskiego, jego „gruntowną znajomość nauki” i metod badań naukowych, jednak wytknięto mu brak „przygotowania technicznego”. Przy omawianiu kandydatury Dzieślewskiego „dowodzono praktycznej doniosłości jedynej pracy z elektrotechniki przedłożonej przez Dzieślewskiego”, podnoszono jego „zdolności niepospolite” i „celujące studia”. Przeważało zdanie, że więcej nauczy studentów praktyk, niż teoretyk nawet po najlepszych studiach uniwersyteckich. Dyskusja musiała być jednak dość zacięta, skoro w trakcie drugiego posiedzenia padł nawet wniosek, aby powołać do konkursu Henryka Merczynga z Petersburga. Wniosek nie został jednak podtrzymany i ustalono, że odbędą się dwa głosowania, odrębnie nad każdą kandydaturą. Uzgadniano nawet kolejności głosowań. W pierwszym głosowaniu, nad kandydaturą Dzieślewskiego, oddano 16 kartek, wśród których 14 z nazwiskiem Dzieślewski, 1 z nazwiskiem Dobrzyński i 1 kartkę pustą. Natomiast w głosowaniu nad drugą kandydaturą oddano 7 kartek z nazwiskiem Dobrzyński i 9 z napisem „Nikt”. W wyniku takich głosowań Kolegium Profesorów postanowiło przedstawić „Wysokiemu C.K. Ministerstwu” jedynie kandydaturę Romana Dzieślewskiego. W dniu 27 IX 1891 r. Roman Dzieślewski, w wieku 28 lat został powołany na profesora nadzwyczajnego elektrotechniki C.K. Szkoły Politechnicznej we Lwowie oraz na stanowisko kierownika Katedry Elektrotechniki. Był to pierwszy polski profesor elektrotechniki na ziemiach polskich. (Na Politechnice Warszawskiej pierwsze nominacje polskich profesorów elektryków mogły odbyć się dopiero po odzyskaniu niepodległości, w 1919 r., a więc aż 28 lat później) [4.7].

W 1891 r. prof. R. Dzieślewski został wysłany przez rząd na wystawę do Paryża. Następnie podróżował dalej, odwiedził: Niemcy, Francję, Hiszpanię oraz uczestniczył w wystawach w: Antwerpii, Barcelonie, Chicago [4.8]. W 1893 r. odbył podróż statkiem Columbia do Stanów Zjednoczonych, która trwała do 28 lipca tego roku.

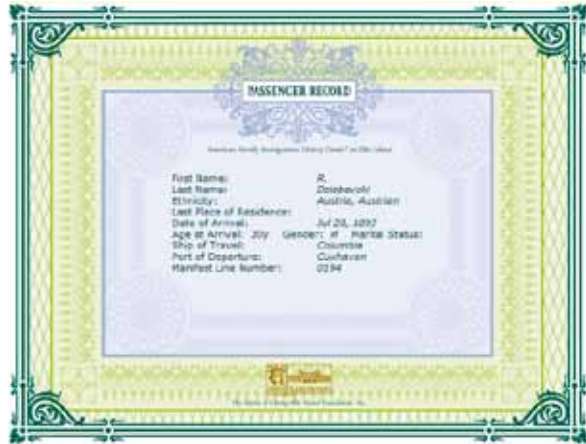

Foto 4.8 Bilet na statek Columbia
Photo 4.8. Ship "Columbia" ticket

Foto 4.9 Statek Columbia
Photo 4.9. Ship "Columbia"

Prof. R. Dzieślewski rozpoczął pracę od zorganizowania doskonałego (jak na ówczesne warunki) laboratorium elektrotechnicznego, umożliwiającego prowadzenie ćwiczeń i eksperymentów, w którym studenci zapoznawali się z praktycznymi zastosowaniami elektrotechniki.

Osiągnięciem profesora było uzyskanie funduszy rządowych na zorganizowanie laboratorium elektrotechnicznego. Jego wyposażenie w 1894 r. tak

18. Muzeum i laboratorium elektrotechniczne z dotacją roczną 500 zł.

Posiada: Motor gazowy dwu-cylindrowy o sile 8 koni. Maszyna dla prądów zmiennych Siemens & Halske. Maszyny dla prądów stałych Siemens & Halske, Rychnowskiego i Lahmayera. Motor elektryczny Siemens & Halske. Baterię akumulatorów z 27 elementów Tudora. Różne rodzaje voltmetrów, ampermetrów, galwanometrów, voltametrów. Mostki Wheatstona w rozmaitych odmianach. Mostek Thomsona. Lampy łukowe kilku systemów i zbiór lamp żarowych. Fotometr Webera. Zbiór elementów rozmaitych. Transformator Ganz & Comp. Ogólne wyposażenie laboratorium. Bibliotekę podręczną.

Foto 4.10 Wyposażenie laboratorium elektrotechnicznego w 1894 r.
Photo 4.10. Electrical Engineering Laboratory equipment in 1894

C. Wydział Budowy maszyn.

Rok	Przedmiot	Liczba spisu wykładów	Tygodniowa liczba godzin w półroczu					
			zimowym			letniem		
			W.	Ć.	R.	W.	Ć.	R.
I.	Matematyka I.	1	6	—	—	6	—	—
	Geometria wykresna	6	5	—	10	5	—	10
	Fizyka ogólna i techniczna	11	7	—	—	7	—	—
	Rysunki wolnорęczne I.	72	—	—	4	—	—	4
	*Repetytoryum matematyki elementarnej	2	2	—	—	—	—	—
	*Ekonomia społeczna	78	4	—	—	4	—	—
	*Encyklopedia elektrotechniki	13	3	—	—	3	—	—
	*Język niemiecki	84	4	—	—	4	—	—
*Język francuski	85	3	—	—	3	—	—	
II.	Matematyka II.	4	6	—	—	6	—	—
	Mechanika	7	7	—	—	7	—	—
	Geodezya I.	8	4	3	4	4	8	4
	Fizyka ogólna i techniczna II. (rok przejściowy)	12	3	—	—	3	—	—
	Rysunki wolnорęczne II.	73	—	—	4	—	—	4
	*Teoria funkcyj analitycznych	5	2	—	—	2	—	—
	*Prawo handlowe i woxsłowe	79	1	—	—	1	—	—
	*Pomiary elektrotechniczne kurs I. " " " II.	14 15	2 —	—	—	—	4 2	—
III.	Encyklopedia chemii	18	3	—	—	3	—	—
	Technologia mechaniczna I.	32	3	—	—	3	—	—
	Teoria maszyn	45	3	—	—	3	—	—
	Budowa maszyn I.	48	5	—	10	5	—	10
	Encyklopedia budownictwa lądowego	66	4	—	6	3	—	6
	*Kolejnictwo I. i II.	61, 62	3	—	—	3	—	—
*Encyklopedia leśnictwa	29	3	—	—	3	—	—	

Foto 4.11 Program studiów Wydziału Budowy Maszyn w roku akademickim 1892-1893, str. 76

Photo 4.11. Curriculum of studies at the Faculty of Mechanical Engineering, academic year 1892-1893, p. 76

Rok	Przedmiot	Liczba spisów wykładów	Tygodniowa liczba godzin w półroczu					
			zimowym			letnim		
			W.	Ć.	R.	W.	Ć.	R.
III.	*Górnictwo nafty i wosku ziem.	64	3	—	—	2	—	—
	*Ćwiczenia w laboratorium elektrotechnicznym kurs II. . .	16	—	4	—	—	4	—
	*Elektrotechnika szczegółowa . .	17	3	—	—	3	—	—
IV.	Technologia mechaniczna II. . .	33	3	—	—	3	—	—
	Budowa maszyn II.	49	6	—	10	6	—	10
	Encyklopedia nauk inżynierskich	57	3	—	—	3	—	—
	Buchalterya	81	2	—	—	2	—	—
	*Kolejnictwo III.	63	3	—	—	3	—	—
	*Technologia chemiczna oleju skalnego i wosku ziemnego . .	41	3	—	—	—	—	—

Foto 4.12. Program studiów Wydziału Budowy Maszyn w roku akademickim 1892-1893, str. 77
 Photo 4.12. Curriculum of studies at the Faculty of Mechanical Engineering, academic year 1892-1893, p. 77

zostało opisane przez W. Zajączkowskiego [4.9]: „Muzeum i laboratorium elektrotechniczne z dotacją roczną 500 zł. Posiada: Motor gazowy dwu cylindrowy o sile 8 koni. Machiny dla prądów zmiennych Siemens & Halske, Rychnowskiego i Lahmayera. Motor elektryczny Siemens & Halske. Baterię akumulatorów z 27 elementów Tudora. Różne rodzaje voltmetrów, ampermetrów, galwanometrów, voltametrów. Mostki Wheatstona w rozmaitych odmianach. Mostek Thomsona. Lamy łukowe kilku systemów i zbiór lamp żarowych. Fotometr Webera. Zbiór elementów rozmaitych. Transformator Ganz & Comp. Ogólne wyposażenie laboratorium. Bibliotekę podręczną”.

Ponadto czynił starania o stopniowe zwiększanie pensum wykładowego i zakresu wykładanych przedmiotów. W 1892 r. jego wykłady, obejmowały elektrotechnikę ogólną oraz elektrotechnikę szczegółową, na którą składały się: maszyny elektryczne, transformatory, oświetlenie elektryczne oraz pomiary elektrotechniczne I i II wraz z ćwiczeniami. Zakres ten stopniowo powięk-

II. Nauki przyrodnicze

11. Fizyka ogólna i techniczna kurs I.

Profesor: Dr. Kazimierz Olwarski.

(Tygodniowo 7 godzin wykładu w obrotu półrocznych).

Wstęp do fizyki: O ruchu, siłę i energię.

Mechaniczne własności materii.

Wiedomości z akustyki.

Nauka o promieniowaniu, z teorią prądów optycznych.

12. Fizyka ogólna i techniczna kurs II.

Profesor: Dr. Kazimierz Olwarski.

(Tygodniowo 2 godziny wykładu dla wydz. Inż. i Bud., a 3 godziny wykładu dla wydz. Budowy maszyn i Chem. techn.).

Teoria ciepła.

Elektryczność i magnetyzm.

13. Encyklopedia elektrotechniki.

Profesor: Roman Dzieślewski.

(Tygodniowo 3 godziny wykładu w obrotu półrocznych).

Jednostki elektrotechniczne. Ogólne sposoby mierzenia wielkości elektrycznych. Właściwości prądu elektrycznego. Źródła elektryczności. Zastosowanie prądu elektrycznego do oświetlenia, przesyłania siły, elektroizy, telefonii i telegrafii. Inne porządnie zastosowania.

14. Pomiary elektrotechniczne kurs I.

Profesor: Roman Dzieślewski.

(Tygodniowo 2 godziny wykładu w półroczu zimowym i 4 godziny ćwiczeń w laboratorium elektrotechnicznym w półroczu letnim).

Pomiary oporów przewodników stałych i płynnych. Wyznaczenie oporu właściwego przewodników. Mierzenie bardzo wielkich i bardzo małych oporów. Pomiar napięcia prądu i ilości elektryczności. Pomiar różnicy potencjałów. Pomiar pojemności. Ocena ogniw pierwotnych i wtórnych.

15. Pomiary elektrotechniczne kurs II.

Profesor: Roman Dzieślewski.

(Tygodniowo 2 godziny wykładu w półroczu letnim).

Mierzenie napięcia pola magnetycznego, współczynników indukcji. Pomiar maszyn elektrycznych. Pomiar światła.

16. Ćwiczenia w laboratorium elektrotechnicznym kurs II.

Profesor: Roman Dzieślewski.

(Tygodniowo 4 godziny ćwiczeń w obrotu półrocznych).

Ćwiczenia w pomiarach elektrotechnicznych kursu II.

17. Elektrotechnika szczegółowa.

Profesor: Roman Dzieślewski.

(Tygodniowo 3 godziny wykładu w półroczu zimowym).

a) Teoria i konstrukcja maszyn, motorów i transformatorów elektrycznych.

(Tygodniowo 3 godziny wykładu w półroczu letnim).

b) Oświetlenie elektryczne.

18. Encyklopedia chemii.

Profesor: Fanał.

(Tygodniowo 3 godziny wykładu w obrotu półrocznych).

Najważniejsze wiadomości z chemii nieorganicznej i organicznej.

19. Chemia ogólna nieorganiczna.

Zastępca profesora: Stefan Niementowski.

(Tygodniowo 4 godziny wykładu w półroczu zimowym, a 3 godziny wykładu w półroczu letnim).

Wstęp do chemii nowocześniejszej. Metale i tlenki związków. Metale i tlenki związków.

Foto 4.13 Program wykładów prof. R. Dzieślewskiego w roku akademickim 1892-1893, str. 45

Photo 4.13. Curriculum of lectures of Professor Roman Dzieślewski, academic year 1892-1893, p. 45

Foto 4.14 Program wykładów prof. R. Dzieślewskiego w roku akademickim 1892-1893, str. 46

Photo 4.14. Curriculum of lectures of Professor Roman Dzieślewski, academic year 1892-1893, p. 46

szył o wykład z budowy elektrowni oraz ćwiczenia konstrukcyjne z maszyn elektrycznych i siłowni elektrycznych. Był znakomitym pedagogiem i bardzo dobrym wykładowcą. Jego wykłady odznaczały się wielką jasnością i przejrzystością i były wygłaszane z zaangażowaniem, wielką swadą i odpowiednią intonacją dla zwiększenia zrozumienia wykładu. Cieszyły się wśród słuchaczy dużą popularnością. Mimo, że o jego nominacji na profesora zdecydowała znajomość praktyki w dziedzinie budowy maszyn, to jego wykłady z mechaniki (przez 12 lat zastępczo miał również wykład z mechaniki teoretycznej), w których bardziej mógł kłaść nacisk na stronę teoretyczną, były równie dobre, a może nawet lepsze niż poświęcone przedmiotom bardziej praktycznym.

Na inauguracji roku akademickiego 1892/93 wygłosił wykład „Pogląd na elektryczne przenoszenie siły”, co było ewenementem w czasie, gdy elektrotechnika dopiero zdobywała sobie miejsce w technice.

Dnia 18 VIII 1895 otrzymał nominację na profesora zwyczajnego [4.10]. Miał wtedy 32 lata. R. Dzieślewski był autorem podręcznika akademickiego *Encyklopedia elektrotechniki, podług wykładów*, wydanego we Lwowie w 1898 r. [4.11].

Od 1897 r. wykładał elektrotechnikę również na Wydziale Chemicznym [4.12].

W 1900 roku był recenzentem bardzo nowocześnie napisanej książki *PRĄD ELEKTRYCZNY jego wytwarzanie i zastosowanie*. Recenzja ta zamieszczona była w „Przeglądzie Technicznym” [4.13]. Autorem książki był wyróżniający się elektrotechnik warszawski Kazimierz Lutosławski, jeden z polskich pionierów elektrotechniki prądu przemiennego. Jego działalność, zakończona przedwcześnie, tragiczną śmiercią, przedstawiona jest w książce *Polacy zasłużeni dla elektryki* [4.14].

Poza pracą dydaktyczną prof. Dzieślewski pełnił w Szkole Politechnicznej wiele odpowiedzialnych funkcji, zarówno w uczelni jak i na wydziale. Szkoła Politechniczna miała 4 wydziały: inżynieryjny, chemiczny, budownictwa i maszynowy, który w okresie 1874-1920 kilkakrotnie zmieniał nazwę. Prof. Dzieślewski pełnił funkcję dziekana Wydziału Budownictwa Machin, a następnie Wydziału Budowy Maszyn w sześciu jednorocznych kadencjach w latach: 1894/95, 1895/96, 1904/05/06/07/08, oraz prodziekana Wydziału Budowy Maszyn przez 5 jednorocznych kadencji w latach: 1896/97, 1897/98 i 1908/09/10/11. Ponadto sprawował urząd rektora Szkoły Politechnicznej w kadencji 1901/02 [4.15] i prorektora w kadencji 1902/03. Łącznie w okresie 1894-1911 pełnił te wszystkie funkcje przez 13 jednorocznych kadencji. Był też członkiem wydziałowej Komisji Egzaminacyjnej II egzaminu państwowego (dyplomowego) (1905/06). Będąc rektorem R. Dzieślewski wydał odezwę do studentów manifestujących, poza murami uczelni, w związku z odebraniem im przez C.K. Ministerstwo Wyznań i Oświaty prawa do odbywania wieców. Odezwa ta została opublikowana w numerze 112 „Gazecie Lwowskiej” z 1902 r. Z tekstu odezwy oraz zamieszczonego dalej opisu wydarzeń wynika, że rektor, wraz z gronem profesorów, nie negując słuszności życzeń młodzieży, apelował jedynie o właściwą

GAZETA LWOWSKA

— Rektor Politechniki wydał następującą odczwę do młodzieży:

Ostatnie poufne zebranie studentów Szkoły politechnicznej zwołane za murami Politechniki, zapewniło mię w ism przekonaniu, że młodzież Szkoły politechnicznej w chęci odzyskania chwila wolnego rozporządzenia ministerjalnego, które dotyczy odbywania wieców na Politechnice, chwyciło się środków niezgodnych z przepisami akademickimi pomimo, że starając się o wiec dwukrotnie wkarzałem legalną, utartą i najodpowiedniejszą drogę uzyskania pozwolenia na odbycie wiecu, t. j. wystosowania podania do c. k. Ministerstwa wyznań i oświaty.

Nie mając jeszcze na razie powodów do powątpiewania, że młodzież Szkoły politechnicznej pragnie li tylko szybkiego odzyskania co-falejch postanowień, nie zaś wklania i prze-wleknięcia sprawy przez przekraczanie obowiązujących przepisów, co daje powód do wytaczania siedziw i hamuje normalny i spokojny przebieg nauki, zwracam uwagę młodzieży politechnicznej na niestosowność jej kroków, pomijających drogę właściwą a prowadzącą najprościej do celu, drogę, na której w sposób prawidłowy i zgodny z przepisami akademickimi osiągnąć można nie tylko cofnięcie chwilowego zakazu zwoływania wieców w Szkole politechnicznej, ale i stanowcze zafatwienie wszystkich słusznych życzeń młodzieży.

Rektor i grono profesorów, jakiego liżnie a niezaprzeżone świadczą dowody, byli bowiem zawsze skłonni poprzeć i uporządkować oraz w odpowiednie przepięty ujęć słuszne starania młodzieży, o ile te starania w sposób odpowiedni dla młodzieży akademickiej i zgodnie z obowiązującymi przepisami zostały podjęte. Oni też stawali zawsze w obronie zagrożonych swobód akademickich i nadal to czynić będą o ile tylko sądzię tego potrzeba.

Pozwalanie zaś na odbywanie wieców w sprawach akademickich, zależy od stosownego zachowania się młodzieży samej a zwłaszcza od tego, aby powziętemi na wiecach uchwałami uzyskanego zezwolenia nie nadużywała.

Natomiast nie może ani Rektor ani grono profesorów zgodzić się z uchwałami wieców, które są albo sprzeczne z istniejącymi przepisami, albo też bez zatwierdzenia władz akademickich lub wyższych w tym przez młodzież wprowadzone zostają. Uchwały takie nie tylko, że nie licują z godnością stanu akademickiego, ale nieraz zagrażają ciężko uzyskanej autonomii i statutowi naszej Szkoły i podkopują powagę Rektora i grona profesorów jako odpowie-

dzialnych reprezentantów władzy akademickiej. Ta powaga władzy akademickiej została świeżo znouu bardzo dotkliwie naruszona, a to przez uchwały ostatniego wiecu poufnego i przez wyczerzenie Rektorowi tych uchwał przez prezydium wiecu raz w formie protokołu wiecu, powtóre w formie podania do grona profesorów redagowanego w tonie pozbawionym prostego szacunku dla tego grona.

Nie wątpię jednak, że jeszcze po należytej i zimnej rozwadze względów, jakie tutaj w grę wchodzi, a więc: względu na powagę Rektora i grona profesorów, którym przewidywaniem rola kierowników a nie sądziów młodzieży przypadnąc powinna, względu na spokojny przebieg wyjątkowej pracy, tak bardzo potrzebnej dla naszego społeczeństwa, słowem, względu na rozwój i dobro Szkoły, jako jedynego w swoim rodzaju zakładu polskiego i z nią ściśle połączonych a drogiej nam instytucyj, młodzieży politechnicznej uzna w Rektorze i gronie profesorów swych naturalnych najlepszymi chęciami ożywionych kierowników i opiekunów i z całym zaufaniem, dalekiem od podsuwania urejonnych, na domysłach opartych, niegodnych intencji bądź Rektorowi bądź gronu profesorów, wstąpi na drogę legalną i jedynie właściwą.

We Lwowie, dnia 13 maja 1902.

Dzieńlewski, m. p.

Rektor.

— Słuchacze lwowskiej Politechniki

na odbytem wczoraj poufnem zebraniu w sali Stowarzyszenia „Gwiazda” po długiej i niezwykle ożywionej dyskusji powzięli następujące rezolucje: 1. Zgromadzenie uchwała wstrzymać się od uczęszczania na wykłady z dnim 10 b. m. (od godziny 7 rano począwszy) aż do cofnięcia rozporządzenia ministerjalnego z dnia 15 lutego b. r. 2. Zgromadzenie wzywają kolegów nieobecnych, jakoteż tych, którzy przeciw strajkowi głosowali, by wzięli udział w strajku. 3. Zgromadzenie wyraża podziękowanie Kołu polskiemu i posłowi Daszyńskiemu za dotychczasową akcyję w ich sprawie i zafatcza prośbę o dalsze poparcie.

W końcu uchwalono wysłać do P. Ministra oświaty telegram opatrzone podpisami wszystkich uczestników zgromadzenia, w którym uwiadomiamy go, że wstrzymujemy się od uczęszczania na wykłady tak długo, aż otrzymamy pozwolenie na odbywanie wieców, upewniamy, że w czasie strajku spokoju nie zakłóca i proszą o cofnięcie rozporządzenia z dnia 15 lutego.

Foto 4.15 Odczwa Rektora R. Dzieńlewskiego, do młodzieży w sprawie swobody odbywania wieców. „Gazeta Lwowska” 1902, nr 112

Photo 4.15 A proclamation of the Rector, R. Dzieńlewski, addressed to the youth, on the freedom of holding mass meetings. Lvov Gazette” 1902, No. 112

formę protestu, tak aby z trudem wywalczona autonomia uczelni nie została jej odebrana.

W okresie 1897-1914 nastąpił duży rozwój C.K. Szkoły Politechnicznej polegający na wzroście kadry naukowej, placówek uczelni i liczby studentów. Wpłynęła na to m.in. sytuacja międzynarodowa. Słabnąca monarchia austro-węgierska liberalizowała swój stosunek do Polaków, mając na uwadze ich przydatność jako żołnierzy na wypadek konfliktu zbrojnego[4.16]. Na podstawie ustawy z 14 IV 1901 r.[4.17] C.K.Szkoła Politechniczna we Lwowie otrzymała, jak i inne wyższe szkoły techniczne w Austrii, prawo nadawania stopnia naukowego doktora nauk technicznych (doctor rerum technicarum). W czasie sprawowania przez prof. Dzieślewskiego funkcji rektora odbyły się dwie pierwsze obrony prac doktorskich z dziedziny inżynierskiej. Uroczysta promocja pierwszych polskich doktorów nauk technicznych odbyła się 5 VII 1902 r. Stopień doktora uzyskali Jan Blaut i Michał Kornell na podstawie prac z dziedziny inżynierii lądowej [4.18]. Wzięli w niej udział: trzech arcybiskupi różnych obrządków, namiestnik cesarski i marszałek Sejmu Galicyjskiego[4.19].

Początkowo Katedra Elektrotechniki nie miała asystenta, tak że profesor musiał też prowadzić ćwiczenia tablicowe i laboratoryjne. Pierwszym jego asystentem był dr Zdzisław Stanecki (w latach 1893-1901), następnie jego asystentami byli: inż. Gabriel Sokolnicki (1901-1903), inż. Kazimierz Idaszewski (1903-1904), Justyn Maryniak (1904-1906), Michał Broszko (1906-1907) [4.20], Aleksander Groza (1909/1910), Karol Kauczyński(1913-1917). Przez 7 lat adiunktem był inż. Kazimierz Drewnowski (1907-1914), a asystentem, później adiunktem inż. Waclaw Günther (1911-1913). Cześć z nich została później wybitnymi profesorami polskich politechnik. W miarę rozwoju elektrotechniki jako nauki i jej praktycznych zastosowań prof. Dzieślewski wprowadzał coraz to nowsze treści do swych wykładów. Dlatego był bardzo przeciążony zajęciami dydaktycznymi. Ponadto pełnił na uczelni różne funkcje. Sytuacja taka doprowadziła do powołania (w 1906 r.) dodatkowo Katedry Elektrotechniki Konstrukcyjnej. Długo poszukiwano jej kierownika, aby w końcu znaleźć znakomitego kandydata. W 1908 r. kierownictwo katedry i powołanie na profesora zwyczajnego podjął Aleksander Rothert, znany wówczas w świecie specjalista w dziedzinie maszyn elektrycznych i organizacji pracy. Przejął on wykłady i ćwiczenia konstrukcyjne z maszyn elektrycznych i transformato-

Foto 4.16 Gabriel Sokolnicki (1877-1975)

Photo 4.16. Gabriel Sokolnicki (1877-1975)

Foto 4.17 Kazimierz Idaszewski (1878-1965)

Photo 4.17. Kazimierz Idaszewski (1878-1965)

Foto 4.18 Michał Broszko (1880-1954)

Photo 4.18. Michał Broszko (1880-1954)

Foto 4.19 Kazimierz Drenowski (1881-1952)

Photo 4.19 Kazimierz Drenowski (1881-1952)

Foto 4.20 Waclaw Günther (1884-1953)

Photo 4.20 Waclaw Günther (1884-1953)

Foto 4.21 Aleksander Rotherth (1870-1937)

Photo 4.21 Aleksander Rotherth (1870-1937)

ów oraz budowy elektrowni. Wcześniej A. Rothert pracował w wielu europejskich przedsiębiorstwach, pełniąc funkcje kierownicze, na ogół przez 1-2 lata. Po zorganizowaniu produkcji, najczęściej maszyn elektrycznych, przenosił się do następnego. Okres pracy w Szkole Politechnicznej był jego pierwszym dłuższym czasem zatrudnienia w jednej instytucji. Prof. Dzieślewski zatrzymał tylko wykłady z elektrotechniki ogólnej, oświetlenia elektrycznego i pomiarów elektrotechnicznych. Dzięki staraniom prof. Dzieślewskiego, na bazie tych dwóch katedr, powstał w roku akad. 1910/11, Oddział Elektrotechniczny, pierwszy w dziejach polskiego szkolnictwa wyższego, na którym kształcili się inżynierowie elektrycy. Wchodził on w skład Wydziału Budowy Maszyn. W 1912 r. prof. Dzieślewski dodatkowo wykładał elektrotechnikę na odpłatnych kursach, organizowanych przez Szkołę Politechniczną we Lwowie, dla inżynierów budowy maszyn. Były to kursy dokształcające, a jednym z warunków przyjęcia było posiadanie dyplomu inżyniera. Można traktować je jako zaczątki studiów podyplomowych. Przez pewien czas, w końcowym okresie swej działalności, był również kierownikiem biblioteki Politechniki Lwowskiej [4.21]. Funkcję tę pełnił od 1921 r. do 1924 r.

Roman Dzieślewski był także członkiem różnych organizacji i poczynił z najrozmaitszych dziedzin, był też bardzo zaangażowanym samorządowcem. W 1892 był, wspólnie z Juliuszem Hochbergerem - dyrektorem Miejskiego Urzędu Budowniczego, autorem studialnego opracowania: *Sprawozdanie w sprawie budowy kolei elektrycznej w mieście Lwowie* [4.22]. W studium tym

Foto 4.22 Program Szkoły Politechnicznej we Lwowie w roku akademickim 1911-1912- strona tytułowa

Photo 4.22. Curriculum of studies at the Lvov Polytechnic School, academic year 1911-1912 - front page

- 77 -

Oddział Elektrotechniczny.

Rok	PRZEDMIOT	Liczba spisu wydziałów	Tygodniowa liczba godzin w półroczu		Salony wykładowe
			zinnow.	lekcji	
I. II.	Tak samo jak na Wydziale Budowy maszyn.				
	Elementy maszyn II. cz.	127	5	-	VI.
	Cwiczenia konstr. z elemen- tów maszyn	127	8	8	
	Teoria motorów ciepłokow. II. Cwiczenia z teorii motorów ciepłokowych II.	125	4	-	VI.
	Pompy i motory wodne	125	-	2	
	Teoria i konstrukcja maszyn elektrycznych	131	3	3	VI.
	Pomiary elektrotechniczne	113	-	3	III.
	Oświetlenie elektryczne	111	2	-	IV.
	Cwiczenia w laboratorium elektrotechnicznym I.	112	-	3	IV.
III.	Elementa geodezyi	108	4	4	
	Cwiczenia z element. geodezyi	76	2	1	X.
	Encyklopedia budownictwa	76	2	3	X.
	Rysunki z encyklop. budow. Sztajka konstrukcyj.	166	2	2	VII.
	*Cwiczenia ze sztajki konstr. *Budowa maszyn parowych i turbin parowych	106	3	3	
	*Seminaryum matematyczne I. *Organizacja i zarząd przed- siębiorstw	120	2	-	VII.
		120	2	-	VII.
		129	-	6	VI.
		5	2	2	II.
		166	2	-	VI.
IV.	Wejście w życie w roku 1912/13.				

Na wszystkich latach poleca się obce języki i ich literaturę, oraz inne przedmioty ogólnie kształtujące.

Foto 4.23 Program Oddziału Elektrotechnicznego w roku akademickim 1911-1912, str.77

Photo 4.23. Curriculum of studies at the Subfaculty of Electrical Engineering, academic year 1911-1912, p. 77

Foto 4.24 Strona tytułowa Sprawozdania w sprawie budowy kolei elektrycznej w mieście Lwowie

Photo 4.24. Front page of the "Report on the construction of the Electric Railway in the City of Lvov".

omówiono historię kolei elektrycznych, stosowane systemy, funkcjonowanie kolei elektrycznych w różnych warunkach terenowych i klimatycznych, głównie na przykładach amerykańskich, bowiem w owym czasie koleje elektryczne były przede wszystkim rozpowszechnione w Ameryce (w Sprawozdaniu na str. 4 podano, że w 1891 r. w Ameryce było 4700 km torów, na których działało 4407 „wozów elektrycznych”). Przeprowadzono też wszechstronne porównanie tramwaju konnego z tramwajem elektrycznym biorąc pod uwagę, zarówno ich zalety jak i wady. Zaproponowano trasę kolei elektrycznej we Lwowie oraz jej opis techniczny. Zakładając jednakową ilość przejazdów i cenę biletów oraz przyjmując najkorzystniejsze założenie dla tramwaju konnego i jak najmniej korzystne dla tramwaju elektrycznego, następnie biorąc pod uwagę jednocze-

Foto 4.25 Plac Halicki w 1903 r. Tramwaj konny, kursował od 1879 do 1907 r.

Photo 4.25 Halicki Square in 1903. A horse drawn tram, ran from 1879 to 1907.

Foto 4.26 Pierwszy tramwaj we Lwowie w 1894 r.

Photo 4.26. The first tramway in Lvov in 1894

Foto 4.27 Przystanek przy Kopcu Unii Lubelskiej w 1897 r.

Photo 4.27 The tram stop at the Union of Lublin Mound in 1897.

Foto 4.28 Zajezdnia tramwajowa –koniec XIX wieku

Photo 4.28 The tram depot – the late nineteenth century.

Foto 4.29 Zajezdnia tramwajowa stan obecny

Photo 4.29 Tram depot – current state

Foto 4.30 Tramwaj przy Katedrze Łacińskiej

Photo 4.30 Tram at the Department of Latin

śnie koszty inwestycyjne, i eksploatacyjne wykazano znacznie większą rentowność tramwaju elektrycznego niż konnego. We wnioskach, biorąc pod uwagę przede wszystkim względy finansowe oraz możliwość rozwijania większej „czyżości” przez tramwaj elektryczny, autorzy zalecili „prześwietnej Radzie miasta Lwowa” system kolei elektrycznej z „doprowadzeniem prądu za pomocą przewodników zawieszonych nad torami” (w sprawozdaniu rozważano i porównywano różne sposoby doprowadzenia prądu do poruszającego się tramwaju).

W 1894 r. przypadała 50 rocznica utworzenia C.K. Szkoły Politechnicznej. W tym samym roku zorganizowano we Lwowie Powszechną Wystawę Krajową. Prof. Dzieślewski brał aktywny udział w jej organizacji. Zapewne przydały mu się do tego obserwacje i doświadczenia z odbytej uprzednio (w 1893 r.) podróży do Stanów Zjednoczonych. Odbywała się tam wtedy w Chicago Wystawa Światowa. Ze względu na Powszechną Wystawę Krajową już 31 V 1894 r. we Lwowie [4.23] pojawił się tramwaj elektryczny. Zaledwie w dwa lata od opracowania studialnego. Był to pierwszy tramwaj elektryczny w Austro-Węgrzech.

Foto. 4.31 Powszechna Wystawa Krajowa- Pawilon przemysłowy

Photo 4.31 The General National Exhibition – an Industrial Pavilion

Foto. 4.32 Widok głównej alei Powszechnej Wystawy Krajowej we Lwowie 1894 r.

Photo 4.32 View of the main avenue at the Common National Exhibition in Lvov, 1894.

Foto. 4.33 Widok ogólny Powszechnej Wystawy Krajowej

Photo 4.33 General view of the Common National Exhibition

Był to też pierwszy elektryczny tramwaj na dawnych polskich ziemiach (z obecnych polskich miast jedynie Wrocław wyprzedził Lwów, ale tylko o jeden rok). Linia tramwaju elektrycznego łączyła tereny wystawowe z centrum miasta Lwowa.

Wielkie światowe wystawy pojawiły się w połowie XIX wieku (Londyn 1851, Paryż 1889, wieża Eiffla). Powszechną Wystawę Krajową otwarto we Lwowie w dniu 5 czerwca 1894 r. Celem jej było ukazanie, że autonomia Galicji pozwoliła jej wydostać się z gospodarczego zacofania. Była to też okazja do ponad zaborowego pokazania dorobku kulturalnego polskiego społeczeństwa. Miała być manifestacją jedności i żywotności narodu [4.24].

Foto. 4.34 Pałac Sztuki- Pawilon Powszechnej Wystawy Krajowej – Stan obecny
Photo 4.34 The Art Palace - pavilion of the Common National Exhibition - current state

Wystawę przygotowano 2 lata. Trwała ona 4 i pół miesiąca. Zwiedziło ją w tym czasie ok. 1 mil 150 tys. osób (prawie 10-krotnie więcej niż wynosiła liczba mieszkańców ówczesnego Lwowa). Zaszczycił ją odwiedzinami cesarz Franciszek Józef. W trakcie wystawy odbywały się liczne zloty i konferencje. Wystawa usytuowana była w okolicy Parku Stryjskiego. Z centrum miasta łączyła ją specjalnie uruchomiona linia tramwaju elektrycznego. Powierzchnia wystawy wynosiła 50 ha. Dla celów wystaw zbudowano 129 pawilonów (niektóre przetrwały do dziś) podzielonych na 34 grup tematycznych, liczba wystawców wyniosła 5241 [4.25]. Po odzyskaniu niepodległości na terenach wystawy odbywały się Targi Wschodnie.

Na wystawę Wojciech Kossak i Jan Styka przygotowali Panoramę Racławicką umieszczoną w oddzielnym pawilonie. Tematyce kultury przeznaczone były również pałac sztuk pięknych oraz pawilon poświęcony dziełom historycznym niedawno zmarłego Jana Matejki. Ozdobą wystawy była „elektryczna fontanna”, której zmieniające swój kształt strumienie dochodziły do kilkudziesięciu metrów wysokości, podświetlone od dołu różnobarwnymi światłami elektrycznymi. Fontanna zasilana była z „wieży wodnej” o wysokości 39 m. Na terenie wystawy uruchomiono gondolową kolej linową [4.26].

Duży pawilon przemysłowy miał powierzchnię ok. 6 tys. m kw. Hala maszyn ok. 3 tys. m kw., a w pawilonie drobnych motorów demonstrowano maszyny w ruchu, podobnie w trakcie pracy pokazywano wieżę wiertniczą. Wśród wystawców branży elektrotechnicznej były takie firmy jak: Siemens i Halske, Ganz, Fr. Krizik, Karol Pollak wraz ze swoimi patentami akumulatorów, Fr. Rychnowski, Polacy amerykańscy z aparatami Edisona i inni [4.27]. Referentem elektrycznym wystawy był prof. Roman Dzieślewski i z współodpowiedzialnym za kilka grup obejmujących urządzenia mechaniczne i elektryczne, kotły koleje tramwaje patenty itp. [4.28], a jego brat Walerian współodpowiedzialny za grupę XXXI (urządzenia sanitarne, wodociągi, kanalizacja itp.).

Wystawa była wielkim wydarzeniem. Dla jej celów wydano informatory, przewodnik po wystawie itp. [4.29]. Po jej zamknięciu ukazały się wydawnictwa omawiające wystawę, przedstawiające statystyki wystawy [4.30]. W współczesnych czasach też ukazały się wydawnictwa jej poświęcone [4.31].

W trakcie wystawy odbył się II Zlot Sokoli we Lwowie. Dla pokazów gimnastycznych przygotowano boisko o wymiarach 100 x 120 m z trybuną na 7 tys. widzów. Jako ciekawostkę można podać, że na tym boisku w dniu 14 lipca 1894 r. odbył się pierwszy polski mecz piłki nożnej pomiędzy reprezentacjami Sokoła z Krakowa i Lwowa [4.32]. Mecz trwał co prawda tylko 6 minut, do pierwszej bramki. Po jej zdobyciu mecz zakończono aby rozpocząć pokazy gimnastyczne, na które oczekiwała zgromadzona, kilkutysięczna publiczność (pokazy te stanowiły główny punkt zlotu). Mecze piłkarskie krajowych klubów piłkarskich rozpoczęły się jednak dopiero kilka lat później.

Roman Dzieślewski, będąc przez 16 lat członkiem Rady Stołecznego Miasta Lwowa [4.33], był referentem różnorodnych spraw technicznych miasta, m.in. dotyczących rzeźni, wodociągów, gazowni i elektrowni. W 1901 r. jako rektor Szkoły Politechnicznej był z urzędu posłem do Sejmu Krajowego. Złożył wówczas wniosek o wywłaszczenia dla celów budowy elektrycznych sieci zasilających, który został przez izbę uchwalony [4.34]. Zajmował się również projektem organizacji miejskiego Urzędu Budowniczego. W 1905 r. opublikował w „Słowie Polskim” szereg artykułów na temat udziału, organizacji i stanowiska urzędów technicznych w administracji miasta Lwowa. W jednym z nich przedstawił swój pogląd na temat organizacji administracji technicznej w mieście. Uważał iż organizacja administracji technicznej pozostała niezmienną od czasów gdy jej zadaniem

Foto 4.35 Wybory do Rady miasta Lwowa w 1920 r. „Gazeta Lwowska” 1920, nr 98

Photo 4.35 Election to the Lvov City Council in 1920, “Lvov Gazette”, 1920, No. 98

Foto 4.36 Budynek Ratusza w 1926 r.

Photo 4.36 The building of City Hall in 1926

było wznoszenie silnych budynków mieszkalnych i murów obronnych skutecznie broniących przed wrogiem. Jednak z czasem miasta z obronnych fortec stały się centrami handlu i przemysłu, znacznie też zwiększyła się liczba ich mieszkańców. W zmienionej sytuacji bardzo istotnymi dla dobrego funkcjonowania miasta stały się względy komunikacji miejskiej, oświetlenia miasta, estetyki budynków. Ze wzrostem ludności miast powstało zagrożenie epidemii, z czego wynikała potrzeba kanalizacji i wodociągów. Uważał, że ze znacznie zwiększonych zadań dla miejskich służb technicznych wynika inna ich organizacja. Proponował aby powstało kilka miejskich kompetentnych urzędów technicznych: Urząd architektury który administrowałby budynkami miasta, prywatnymi jak i użyteczności publicznej, również parkami i cmentarzami, wydawał zgody na budowę nowych budynków i zajmował się czynszami. Drugim urzędem byłby urząd „inżynierii miejskiej” który zajmowałby się sprawami komunikacji (drogi mosty ich stan i budowa nowych) oraz kanalizacji. Ciekawostką jest, że zadaniem tego urzędu miały być też studia nad budową portu miejskiego we Lwowie przy splewnych kanałach.

Foto 4.37 Lwy przed Ratuszem
 Photo 4.37 Lions in front of the City Hall

Foto 4.38 Wnętrze Wielkiej Sali w Ratuszu
 Photo 4.38 Inside the Great Chamber in the City Hall

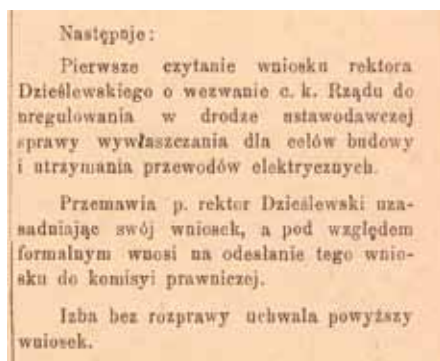

Foto 4.39 Wniosek R. Dzieślewskiego o ustawę w sprawie „wywłaszczenia dla celów budowy i utrzymania przewodów elektrycznych

Photo 4.39. R. Dzieślewski proposal of the Act on the „expropriation for the purpose of construction and maintenance of electrical wiring”

Foto 4.40 Siedziba Sejmu Krajowego we Lwowie (1898 r.).

Photo 4.40. The seat of the National Parliament in Lvov (1898).

Foto 4.41 Siedziba Sejmu Krajowego we Lwowie - stan dzisiejszy.

Photo 4.41. The seat of the National Parliament in Lvov – current state.

Foto 4.42 Strona tytułowa pracy „Udział, organizacja i stanowisko urzędów technicznych w administracji miasta Lwowa”

Photo 4.42. A title page of the dissertation “Participation, Organization and Position of Technical Offices in the Administration of the City of Lvov”

Trzecim byłby „urząd pomiarowy” który czuwałby nad własnością grun-
tową miasta i wszelkimi zmianami
stanu posiadania gruntu, wytyczałby
plany głównych ulic i kanałów i spo-
rządzał plany rozwoju miasta. Ponad-
to dla spraw technicznych powinno
istnieć stanowisko inżyniera mecha-
nika, który projektowałby i dozoro-
wał urządzenia centralnego ogrze-
wania i wentylacji, dozorował kotły
parowe, dźwigi, maszyny drogowe
itp. Oprócz administracyjnych służb
miejskich powinny pozostać wydzie-
lone przedsiębiorstwa: elektryczne,
gazowe, wodociągowe i komunika-
cji miejskiej. Zwracał też uwagę, że
wszystkie te jednostki potrzebują
pracowników o wiedzy politechnicz-
nej stosownie do ich specjalności. Po-
stulował wprowadzenie stanowiska
„fizyka” czyli lekarza odpowiedzial-
nego za stan higieny i zapobiegające-
go zagrożeniom epidemiologicznym.
Przeprowadził też porównanie swego
projektu z reformami administracji
technicznej w wielu miastach euro-
pejskich, głównie niemieckich. Uwa-
żał też, że w posiedzeniach magistra-
tu, dotyczących spraw technicznych,
powinni mieć prawo uczestniczenia
kierownicy instytucji technicznych
z „głosem stanowczym” w sprawach
za które odpowiadają.

GAZETA LWOWSKA

— Wiec w sprawie realnych gimnazjów. Wczoraj wieczorem odbył się w wielkiej sali ratuszowej wiec w sprawie gimnazjów realnych. Wiec zgłosił prof. Dzieślewski, przedstawiając całą dotychczasową działalność w tej sprawie; następnie wybrano przewodniczącym wiecu prof. Dzieślewskiego, sekretarzem p. Zmudzńskiego.

Z kolei zabrali głos prof. dr. Heck i wygłosił obszerny referat: „O stanie obecnym gimnazjów realnych w Monarchii”, które oprócz się mają na językach nowożytnych, kulturze nowożytnej i na kultywaniu nauk przyrodniczo-matematycznych. Gimnazya takie — powiedział referent — nie sąskadzają ani gimnazyom klasycznym, ani szkołom realnym. Peza Galicyą istnieje już 45 takich gimnazjów. dowozi to więc, że idea zakładania takich realnych gimnazjów coraz więcej zdobywa awanturę. Najwyższy wiec czas — mówił prof. Heck — abyśmy i my pomysłili nad tą sprawą, która w wychowaniu naszej młodzieży ma znaczenie pierwszorzędné.

Referat dr. Hecka uzupełnił inspektor DREWNAWSKI, stawiając następujące rezolucje:

1. Wiec obywatelski, licząc się z wyznacznymi warunkami społeczno- i kulturowymi, wyraża przekonanie, że należy dążyć jak najpilniej do zakładania i w kraju naszym gimnazjów realnych, na razie zaś do wprowadzenia w życie najmniej dwóch gimnazjów realnych we Lwowie już z początkiem września b. r. bądź przez otwarcie nowych zakładów, bądź przez przeobrażenie stopniowo istniejących gimnazjów klasycznych lub ich IIIJ.

2. Wiec obywatelski wyraża przekonanie, że przez wydanie przepisów przedrządowych, o mocy obowiązującej tylko rok jeden, co do nauki rysunków, tudzież przy dobrej woli i szczerej odpowiedzialności tego nowego typu szkół średnich ze strony czynników decydujących, nie sądząc żadne trudności techniczne, które stałyby na przeszkodzie otwarciu już w roku 1910/11 od razu 3 klas najniższych gimnazyuma realnego. Przez to mogłaby młodzież, kończąca obecnie drugi rok gimnazyuma klasycznego, przejść do trzeciej klasy gimnazyuma realnego, a tym faktem byłaby powołana strata, która wynika dla młodzieży z dwuletniej zwłoki we wprowadzeniu w życie tego nowego typu szkoły średniej.

3. Wiec obywatelski zaznacza bawism z nadzieją, że dopiero na otwarciu 3 klasy, w której zamiast języka greckiego rozpocząć się powinna nauka języka nowożytnego, polega właściwie stworzenie gimnazyuma realnego.

3. Wiec obywatelski uważa ogłoszony przez Radę szkolną krajową projekt planu nauk w gimnazjach realnych za niekorzystny w stosunku do innych austriackich szkół średnich i za wstrzymujący rozwój normalny tego typu. Wiec obywatelski wyraża przekonanie, że konieczną jest rzeczą wydanie takiego planu, który nie przekraczałby 5 godzin dziennej nauki łaciny z gimnastyką i według którego nauka języka nowożytnego rozpoczynałaby się już od klasy 3-ciej, a nie dopiero od 4-tej. Dlatego wiec obywatelski zwraca się z gorącą prośbą do Rady szkolnej krajowej o odpowiednią rektifikację ogłoszonego planu nauki.

4. Wiec obywatelski, stojąc na stanowisku autonomii kraju, poleca prezydium przedstawić powyższe rezolucje Radzie szkolnej krajowej w nadziei, że akcja u władz krajowych odniesie pożądany skutek. Gdyby jednak, wbrew oczekiwaniu, stało się inaczej, wiec poleca prezydium przedsięwziąć dalszych kroków stosownych.

4. Wiec wzywa rodziców, pragnących zapisać dzieci swoje do 3-ciej klasy gimnazyuma realnego, aby podali swe nazwiska prezesowi wiecu (profesor Roman Dzieślewski — Politechnika).

W sprawie tej wygłosiła się obszerna dyskusja, w której zabierali głos: p. Benoni-Debrowska, dyr. Faldstein, prof. dr. Mańkowski, dyr. Niemiec, p. Zawojski, referent, prof. dr. Twardowski i inni.

Prof. Twardowski oświadczył się przeciw typowi gimnazjów realnych, jakkolwiek nie jest przeciwny dążeniu do przekształcenia dawnego szkolnictwa średniego. Typ ten nie odpowiada naszym potrzebom, po części nawet chybił esłu. Jest jeszcze jeden moment, który należy wziąć pod uwagę. Szkolnictwo gimnazyalne należy do Ministerstwa, a szkolnictwo realne do Sejmu. Stojąc więc na stanowisku autonomii kraju, należy żądać nowego typu szkoły średniej, której plan ułożyłby Sejm, a nie wiekański referent ministerialny. Życzenie swe dr. Twardowski sformułował w następującej rezolucji:

„Zważając, że stworzony przez Ministerstwo nowy typ szkoły pod nazwą gimnazyum realnego, nie ze wszystkim odpowiada potrzebom kraju i że gimnazyum realne podlega kompetencji ustawodawstwa państwowego, a nie krajowego, wiec wyraża przekonanie, że należy także dążyć do stworzenia w kraju zreformowanych 8-klasowych szkół realnych w myśl przedłożonego dnia 6 października 1909 Sejmowi krajowemu wniosku p. Banderowskiego, opartego na opracowanym przez krakowską komisję reformy szkolnej, a przez Towarzystwo nauczycieli szkół wyższych w roku 1909 przyjętym planie 8-klas. szkoły realnej”.

Prof. dr. Mańkowski zgadził się z wywodami prof. Twardowskiego, dodając, że pośpiech we wprowadzeniu w życie gimnazyuma realnego, a szczególnie natychmiastowe utworzenie już trzech klas tego typu, może przynieść młodzieży szkodę wobec tego, że i plan Rady szkolnej wymaga ze względów higienicznych zmiany i należy wpiern odpowiednio planom wydać podręczniki szkolne, bez których nauka prawidłowo odbywać się nie może.

W rezultacie przyjęte rezolucje prof. Twardowskiego i p. DREWNAWSKIEGO.

Prof. Dzieślewski zamykając wiec, zawiadomił uczestników o zatwierdzeniu statutu „Towarzystwa szkoły średniej”, zachęcając do zapisywania się na członków tego Towarzystwa.

Foto 4.43 R. Dzieślewski przewodniczący wiecu, który się odbył w ratuszu lwowskim dotyczącego wprowadzenia gimnazjów realnych „Gazeta Lwowska” 1910 nr 139

Photo 4.43 R. Dzieślewski - chairman of the mass meeting, which took place at the Lvov City Hall, concerning the introduction of junior high schools “Lvov Gazette” 1910, No. 139

W 1910 r. przedstawił 2 projekty reformy Miejskiego Urzędu Budowniczego. Dzieślewski starał się o stanowisko dyrektora tego Urzędu, jednak nie zgodzili się na to lwowscy mieszczanie [4.35]. Prof. R. Dzieślewski interesował się również reformowaniem szkolnictwa średniego. W 1910 r. został przewodniczącym wiecu, który się odbył w ratuszu lwowskim, na którym dyskutowano sprawę wprowadzenia gimnazjów realnych [4.36]. W czasie wojny założył w 1915 r. demokratyczny Związek Stałej Delegacji Pracowników Państwowych i był jego prezesem. Do związku tego weszły wszystkie działające w tym czasie stowarzyszenia urzędników, funkcjonariuszy, emerytów państwowych z Galicji [4.37]. Utworzona też została społeczno-charytatywna organizacja Przystań Pracowników Państwowych, która była rzecznikiem interesów tych pracowników wobec państwa (działała ona również po I wojnie światowej). Dzieślewski przyczynił się do zwiększenia dodatków dla emerytów, zaliczenia miasta Lwowa do I klasy pod względem płac oraz przyznanie miastu dodatków wyrównawczego i kresowego [4.38]. Był także współzałożycielem Zakładów Wodociągowych w naftowym Zagłębiu Borysławskim. W 1913 r. zamieszkał w wyremontowanej dla niego willi przy ul 29 listopada 102 [4.39].

W okresie 1914-1920 lwowska Szkoła Politechniczna była czynna tylko dorywczo. W czasie I wojny światowej mieścił się tam przez pewien okres szpital wojskowy [4.40]. Prof. A. Rothert po wojnie do Lwowa nie wrócił. Katedra Elektrotechniki Konstrukcyjnej została zlikwidowana. Jednak dzięki staraniom prof. Dzieślewskiego Oddział Elektrotechniczny nie tylko przetrwał, ale i uzyskał znakomitą obsadę. Dwie nowopowstałe katedry objęli jego długoletni współpracownicy. Jego dawni asystenci, po kilkunastoletniej pracy w przemyśle i energetyce, podczas której utrzymywali kontakt z prof. Dzieślewskim, wrócili na uczelnię. Katedrę Pomiarów Elektrotechnicznych, z laboratorium, objął prof. Kazimierz Idaszewski, który podjął też opiekę nad przedmiotem maszyny elektryczne, a Katedrę Urządzeń Elektrycznych prof. Gabriel Sokolnicki. Prof. Dzieślewski dla siebie pozostawił tylko kierownictwo Katedry Elektrotechniki Ogólnej oraz wykład i ćwiczenia z elektrotechniki ogólnej.

Prof. Dzieślewski był w 1922 r. opiniodawcą pierwszej w Polsce pracy doktorskiej z elektrotechniki wykonanej na Politechnice Lwowskiej. W 1923 r. był członkiem Komisji Egzaminacyjnej – referentem wspólnie z prof. Maksymilianem Huberem. Egzamin ścisły (rygorozum) odbył się 11 VI 1923 r. Praca

Foto 4.44 Dom Dzieślewskiego we Lwowie przy ulicy 29 listopada

Photo 4.44. R. Dzieślewski house at the November 29th Street in Lvov.

Foto 4.45 Dom Dzieślewskiego we Lwowie przy ulicy 29 listopada – stan obecny

Photo 4.45 R. Dzieślewski house at the November 29th Street in Lvov – current state.

Foto 4.46 Ostatnie miejsce zamieszkania Prof. R. Dzieślewskiego, Lwów Murarska 51- stan obecny

Photo 4.46 Professor R. Dzieślewski last place of residence, Lvov, 51 Murarska Street - current state

Foto 4.47 Prezes Towarzystwa Politechnicznego br. Roman Gostkowski

Photo 4.47 The President of the Polytechnic Society, baron R. Gostkowski

została odznaczona (wyróżniona), a pierwszym doktorem był Stanisław Fryze. W dniu 12 I 1924 r. prof. Dzieślewski wygłosił przemówienie podczas uroczystej promocji doktorskiej S. Fryzego[4.41].

Prof. Dzieślewski był bardzo czynnym działaczem społecznym, zwłaszcza w organizacjach związanych z techniką, a głównie z elektrotechniką. Już od 1880 r. (w wieku 17 lat, jeszcze jako student) należał do Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie, a w okresie 1895-96 był jego sekretarzem. Funkcję sekretarza objął po przyjęciu zaproponowanych przez niego zmian w działaniu Towarzystwa. Odbyło się to wszystko bardzo burzliwie, doszło nawet do zmiany zarządu Towarzystwa. Członek honorowy Towarzystwa Roman baron Gostkowski, który był prezesem od założenia Towarzystwa w 1877 r. do 1885 r., a następnie ponownie od 1893 r. aż do 1895 r. uroczyście złożył godność prezesa. Na jego miejsce wybrany został Ludwik Goltental, doskonały mówca i niezmiernie dbały o administrację. W czasie sprawowania społecznej funkcji sekretarza R. Dzieślewski pracował w sekretariacie wieczorami, tak długo aż udało mu się uporządkować sekretariat, między innymi: sprawy administracyjne, majątkowe, ewidencję członków oraz wysyłkę czasopism. Później zrezygnował z funkcji sekretarza i już tylko nadzorował pracę płatnego sekretarza i dalszy rozwój sekretariatu [4.42].

R. Dzieślewski brał udział w wielu społecznych inicjatywach m.in. był członkiem komitetu budowy Domu Techników (1891 r.) [4.43], wchodził w skład Komitetu Budowy Teatru Wielkiego (1899 r.) [4.44]. W latach 1909-1910 był członkiem komitetu mającego na celu wzniesienie popiersia Juliana Zacharyewicza [4.45] wybitnego architekta i rektora Politechniki w kadencjach 1877-1878, 1881-1882.

W latach 1894- 1900 wspólnie z Karolem Rolle był sekretarzem Rady Zjazdów i Zrzeszeń Techników Polskich [4.46] . W 1901 r. [4.47] zawiązała się w Towarzystwie grupa elektrotechników, której członkowie zaczęli się spotykać

Foto 4.48 Teatr Wielki we Lwowie (1910- 1939).

Photo 4.48. The Grand Theatre in Lvov (1910-1939)

na zebraniach dla omówienia spraw fachowych. Grupa ta, zwana także gromem, skupiała znanych w tym czasie polskich elektrotechników M. Altenberga, K. Drewnowskiego, R. Dzieślewskiego, T. Gayczaka, W. Günthera, G. Sokolnickiego, J. Tomickiego i innych. W 1901 r.[4.48] rozwinęła ożywioną działalność w dziedzinie słownictwa elektrycznego, przestudiowała i uzupełniła *Niemiecko-polski słowniczek wyrazów technicznych i terminów naukowych z dziedziny magnetyzmu, elektryczności i elektrotechniki* opracowany przez T. Żerańskiego na Politechnice w Darmstadt. W 1902 r. grono to zajmowało się redagowaniem wydawnictwa *Przepisy dla urządzeń elektrycznych zasilanych z Miejskiego Zakładu Elektrycznego we Lwowie*. Prowadząc nadal prace w dziedzinie słownictwa stało się stopniowo Sekcją Elektrotechniczną Towarzystwa Politechnicznego. Jej formalne powołanie nastąpiło w 1908 r. [4.49]. W 1907 r., prof. Dzieślewski otrzymał godność członka honorowego Towarzystwa Politechnicznego [4.50], za wybitne zasługi położone w jego rozwoju i działalności. W 1910 r. odbył się we Lwowie V Zjazd Techników Polskich [4.51]. Sekcji Elektrotechnicznej Zjazdu przewodniczył prof. Dzieślewski. W obradach brali udział m.in.: K. Drewnowski, T. Gayczak, I. Mościcki, M. Pożaryski, A. Rothert, J. Tomicki. Podczas obrad Sekcji pojawił się pomysł utworzenia Oddziału Elektrotechnicznego w Szkole Politechnicznej we Lwowie. W latach 1916-1920 prof. Dzieślewski był członkiem Wydziału Głównego (tj. zarządu) Towarzystwa Politechnicznego

[4.52]. W 1919 r. R. Dzieślewski przygotował dla Delegacji Polskich Towarzystw w Warszawie projekt „Ustawy o ochronie nazwy zawodowej inżyniera” [4.53], który następnie opublikował w 1919 r. m.in. w „Wiadomościach Technicznych” i „Czasopiśmie Technicznym”. W 1919 r. kandydował, jednak bez powodzenia, na posła do Sejmu w Warszawie.

W 1919 roku prof. Dzieślewski. uczestniczył jako przedstawiciel Szkoły Politechnicznej we Lwowie w Zjeździe Założycielskim SEP (nr 69 na liście uczestników) [4.54]. Brał udział w pracach Komisji Zjazdowej, która przedłożyła Zjazdowi propozycję terminów z dziedziny elektrotechniki. Zjazd postanowił: „przyjąć jako obowiązujące cały ogół elektrotechników polskich 32 zaproponowane przez Komisję terminy”. Przewodniczył także Komisji do spraw Związku Zawodowego Inżynierów Elektryków (późniejszego Związku Polskich Inżynierów Elektryków). W 1919 r. Sekcja Elektrotechniczna Towarzystwa Politechnicznego przekształciła się w Koło Lwowskie SEP. Było ono jednym z 4 kół [4.55] założycielskich (obok krakowskiego, łódzkiego i warszawskiego). W 1924 r. Lwowskie Koło SEP liczyło 39 członków, a z Politechniki Lwowskiej oprócz R. Dzieślewskiego jego członkami byli: S. Fryze, K. Idaszewski, I. Mościcki, G. Sokolnicki [4.56].

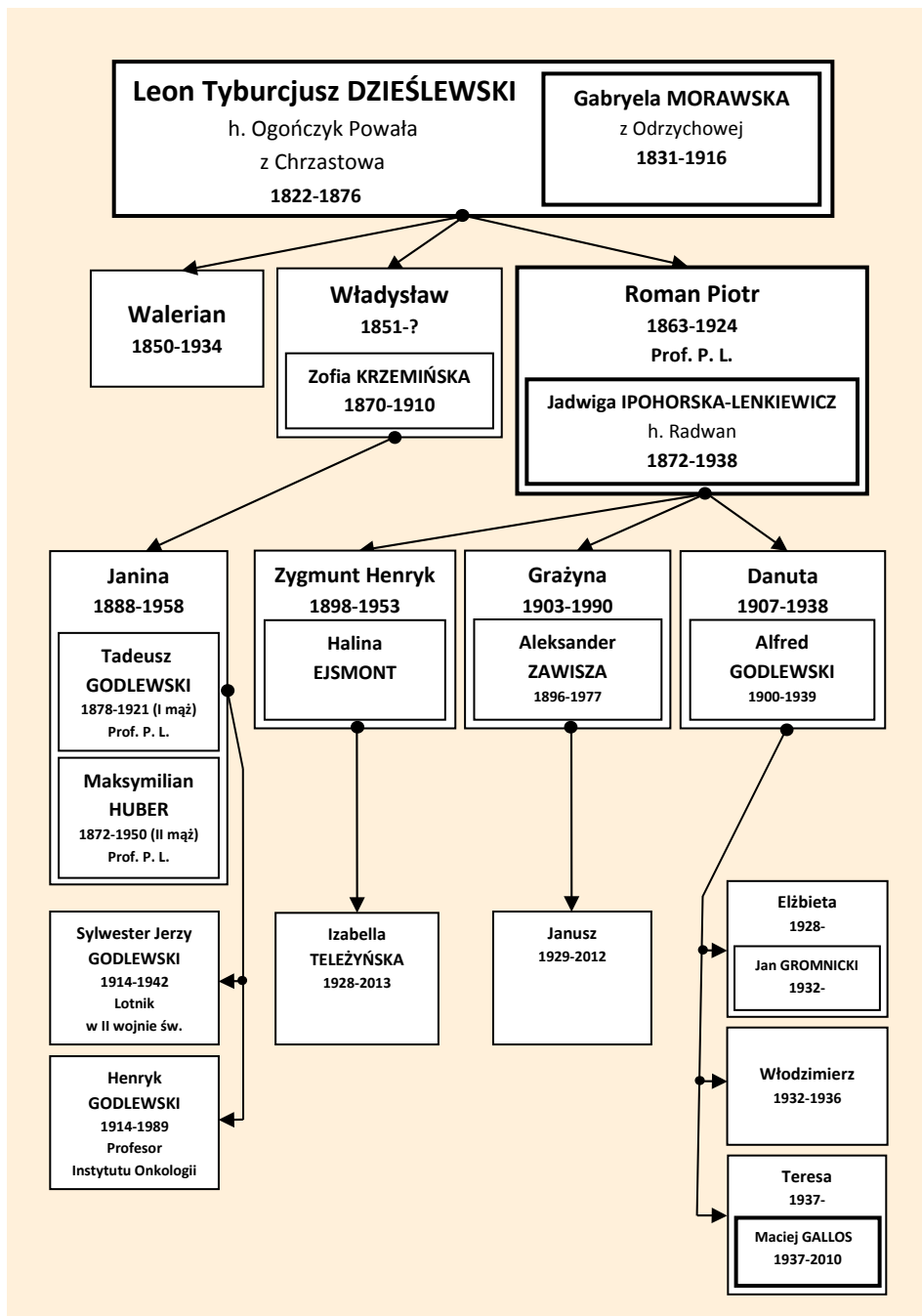
Prof. Dzieślewski od 15 roku życia był związany z Politechniką Lwowską, jako student, członek Towarzystwa Politechnicznego, nauczyciel akademicki. Przez 33 lata wykładał elektrotechnikę ogólną na swojej uczelni. Do końca swej działalności dydaktycznej rozszerzał i unowocześniał swoje wykłady. W roku akad. 1923/24 wprowadził do programu studiów swój nowy wykład „rachunek symboliczny” [4.57]. Zgromadził wokół siebie zespół młodych zdolnych adeptów elektrotechniki, którzy stali się uczonymi o europejskiej renomie. Jako profesorowie Politechniki Lwowskiej, a po II wojnie światowej innych polskich politechnik, wychowali wiele pokoleń polskich elektryków. Do jego najwybitniejszych współpracowników należeli: Michał Broszko (Politechnika Warszawska, Politechnika Gdańska), Kazimierz Drewnowski (Pol. Warszawska), Kazimierz Idaszewski (Pol. Lwowska i Pol. Wrocławska), Gabriel Sokolnicki (Pol. Lwowska i Lwowska Politechnika). Prof. Dzieślewski był świetnym organizatorem. Przyczynił się w wielkim stopniu do rozwoju Szkoły Politechnicznej we Lwowie, w szczególności do powstania kierunku elektrotechnika i utworzenia Oddziału Elektrotechnicznego.

Liczba spisu wykła- dów	PRZEDMIOT I WYKŁADAJĄCY	Tyg. godz. w półr.	
		zim.	let.
246	Teoria i bud. silników wodn. <i>Prof. Ciechanowski</i>	.	3
239	Budowa silników parowych (masz. i turb. par.) — <i>Prof. Eberman</i>	.	w5
263	Oświetlenie elektryczne. — <i>Prof. Sokolnicki</i>	3	.
263	Ćwiczenia z oświel. elektrycz. — " "	1	.
264	Obliczanie przewodów. — " "	.	3
264	Ćwiczenia z obliczania przewodów " "	.	2
265	Pomiary elektrotechniczne. — <i>Prof. Idaszewski</i>	2	2
270	Maszyny elektryczne. — " "	.	3
270	Ćwiczenia z maszyn elektrycz. — " "	.	1
266	Laboratorium elektrotechniczne I. — " "	6	6
339	Zarys budownictwa lądowego. — <i>Inż. Doliński</i>	2	2
339	Ćwiczenia z zarysu budownictwa. — " "	.	2
210	Statyka konstrukcyj. — <i>Dr. Fuchs</i>	w2	.
210	Ćwiczenia ze statyki konstrukcyj. — " "	w2	.
276	Organizacja i zarząd przedsiębiorstw przemysł. — <i>Prof. Hauswald</i>	.	3
276	Ćwicz. z organiz. i zarz. przedsięb. przemysł. — <i>Prof. Hauswald</i>	.	1
202	Rachunek symboliczny. — <i>Prof. Dzieślewski</i> . . .	*1	.
247	Budowa maszyn kolejowych I. cz. — <i>Prof. Mozer</i>	.	w5
250	Maszyny i urządzenia górnicze. — <i>Prof. Miłkowski</i>	*4	*4
250	Ćwicz. konstr. z masz. gór. I. cz. — " "	.	*4
226	Ćwiczenia z obróbki (jedn. półr.) — <i>Prof. Geister</i>	*3	*3
59	Ubezpieczenie ruchu pociągów — <i>Inż. Swoboda</i>	*2	*1
IV. rok studjów.			
243	Ćwiczenia konstr. z maszyn dźwigowych II. cz. — <i>Prof. Suchowiak</i>	w4	.
240	Budowa silników spalinowych — <i>Prof. Eberman</i>	w6	.
241	Ćwicz. konstr. z silników cieplnych " "	w6	w6
246	Ćwicz. konstr. z silników wodn. <i>Prof. Ciechanowski</i>	w4	.
262	Urządzenia elektryczne. — <i>Prof. Sokolnicki</i>	3	3
262	Ćwiczenia z urządzeń elektryczn. — " "	1	2
256	Pomiary maszynowe. — <i>Prof. Wittkiewicz</i> . .	2	2
257	Laboratorium maszynowe I. — " "	4	4
275	Wybrane działy z techniki wysokiego napięcia. — <i>Prof. Mościcki</i>	.	1
272	Zasady telegrafji i telefonji. — <i>Inż. Kubiński</i> . . .	2	.
271	Koleje elektryczne	.	3
270	Maszyny elektryczne. — <i>Prof. Idaszewski</i>	3	.

Foto 4.49 Plan zajęć z przedmiotem rachunek symboliczny

Photo 4.49. The timetable including the symbolic calculus as a subject

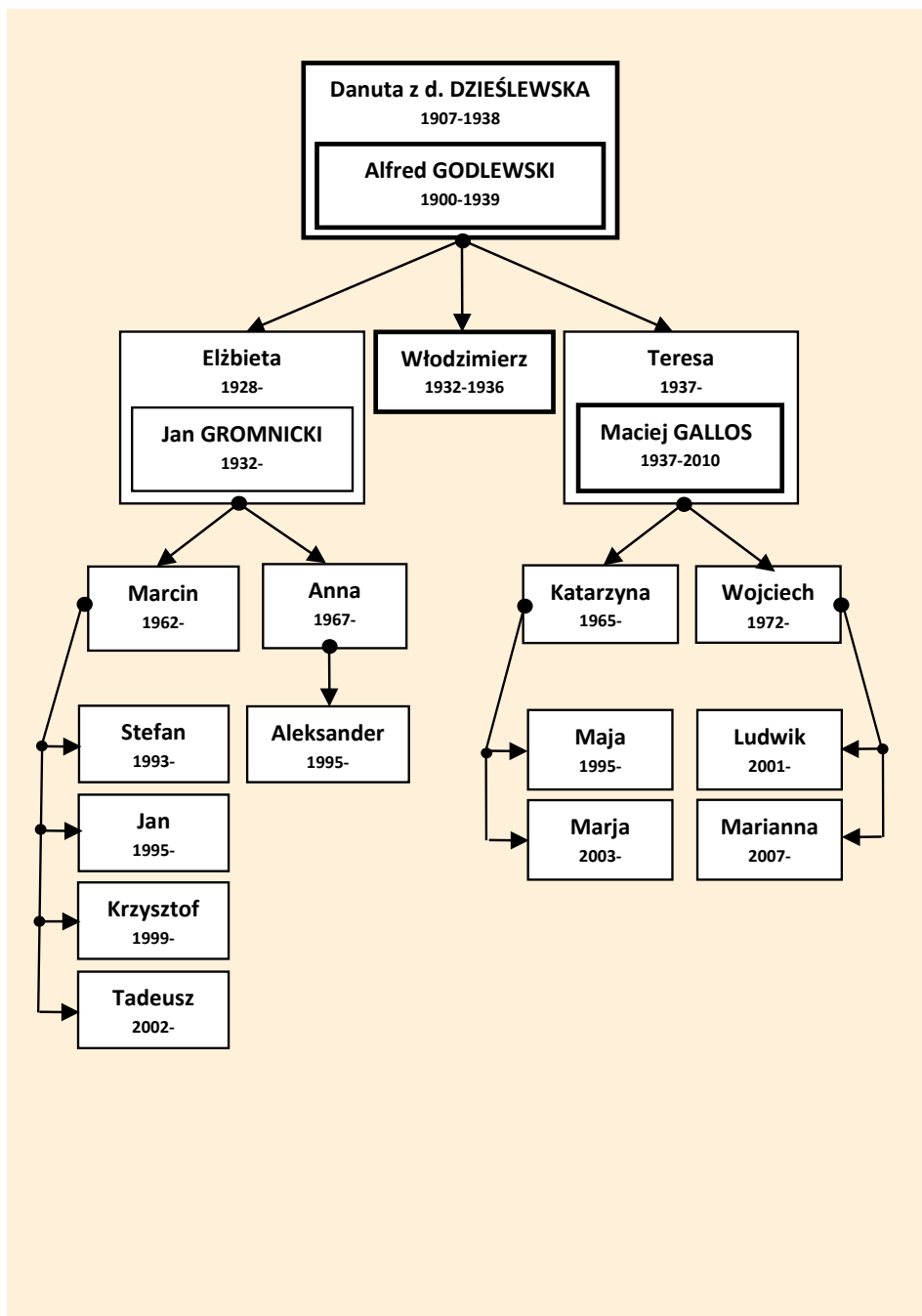
Profesor Dzieślewski cieszył się wielkim uznaniem i szacunkiem. Można tak sądzić, biorąc pod uwagę wielką ilość różnych funkcji i stanowisk, na które był powoływany, często na podstawie wyborów. Przyczynił się do uruchomienia, pierwszego na ziemiach polskich, elektrycznego tramwaju.

Rys 4.1 Drzewo genealogiczne rodziny prof. R. Dzieślewskiego

Figure 4.1 A family tree of Professor Dzieślewski descendants

Rys 4.2 Drzewo genealogiczne potomków córki Danuty

Figure 4.2 Family tree of daughter Danuta's descendants

Zreformował służby techniczne miasta Lwowa. Jego działalność samorządowa oraz społeczna była bardzo przydatna i odegrała istotną rolę w rozwoju Lwowa i autonomicznej Galicji, która była najbiedniejszą prowincją ówczesnej Austrii. Wieś była przeludniona, przemysł, za wyjątkiem Zagłębia Borysławskiego, słabo rozwinięty. Przychód na mieszkańca Galicji był prawie dwa razy mniejszy niż w Kongresówce. Pod koniec XIX wieku średnia wieku w Galicji wynosiła: dla kobiet 28,5 lat dla mężczyzn 27, podczas gdy np. w Anglii odpowiednio 42 i 40 lat [4.58]. Bieda w Galicji powodowała wielkie napięcia społeczne.

Prof. Roman Dzieślewski w małżeństwie z Marią Jadwigą Iphorską-Lenkiewicz (ślub odbył się 2 III 1897) miał troje dzieci: Zygmunta Powaleń-Dzieślewskiego oficera dyplomowanego, Grażynę i Danutę [4.59]. Zachowały się jego zdjęcia rodzinne. Uważając nazwisko Dzieślewski za zniekształcone przez Niemców powrócił w 1923 r. do rodzowego nazwiska Zdzisławski. Potomności znany jest jednak pod nazwiskiem Dzieślewski. We Lwowie była kiedyś, poświęcona pamięci Profesora, ulica Romana Dzieślewskiego [4.60]. Tak nazwana została końcowa część ulicy Potockiego (prowadząca w kierunku torów kolejowych).

Do końca życia był czynny zarówno jako nauczyciel akademicki jak i działacz stowarzyszeniowy. Jeszcze w czerwcu 1924 r. był z grupą 40 studentów elektryków Politechniki Lwowskiej z wycieczką w Warszawie. W trakcie wycieczki w dniu 24 VI 1924 r. studenci uczestniczyli w posiedzeniu odczytowym Warszawskiego Koła Stowarzyszenia Elektryków Polskich [4.61]. Zmarł nagle, w trakcie wakacji, w dniu 8 VIII 1924 r. w wieku 61 lat w majątku żony we wsi Kasinów pod Iwacewiczami na Polesiu. Pochowany został na Cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie w grobowcu Zdzisławskich (znajduje się on przy głównej alejce prowadzącej do Cmentarza Obrońców Lwowa, po lewej stronie, w odległości ok 30 m. od niego).

Był pierwszym polskim profesorem elektrotechniki w historii, twórcą nauczania elektrotechniki na poziomie akademickim. Autor polskiego, akademickiego podręcznika elektrycznego oraz pierwszego, polskiego uczelnianego laboratorium elektrotechnicznego. Organizator pierwszego polskiego Oddziału Elektrotechnicznego kształcącego inżynierów elektryków. Jeden z pierwszych twórców polskiego słownictwa elektrotechnicznego.

Foto 4.50 Profesor Dzieślewski z córką Danutą (ok. 1908 r.)

Photo 4.50 Professor Dzieślewski with his daughter Danuta 1908

Foto 4.51 Zdjęcie rodzinne z lat ok. 1911- 1914. Od prawej prof. Roman Dzieślewski, osoba nieznana, osoba nieznana, córka Danuta, żona Jadwiga, córka Grażyna

Photo 4.51. Family photo from the years (approx.) 1911 - 1914. From the right - Profesor Roman Dzieślewski, an unknown person, an unknown person, Professor's daughter Danuta, his wife Jadwiga, his daughter Grażyna

Foto 4.52 Zdjęcie rodzinne Dzieślewskich najprawdopodobniej z lat 1916-1917. Od lewej: syn Zygmunt, córka Grażyna, żona Jadwiga, córka – Danuta, prof. R. Dzieślewski.

Photo 4.52. Dzieślewski family photo, probably the years from 1916 to 1917. From the left: his son Zygmunt, his daughter Grażyna, his wife Jadwiga, his daughter Danuta, prof. R. Dzieślewski.

Foto 4.53 Grób prof. R. Dzieślewskiego (2012 r.)

Photo 4.53. Prof. R. Dzieślewski tomb (2012)

Foto 4.54 Płyta na grobie prof. R. Dzieślewskiego (2012 r.)

Photo 4.54. Tombstone on the prof. R. Dzieślewski tomb (2012)

Liczba spisu wykła- dów	PRZEDMIOT I WYKŁADAJĄCY	Tyg. godz. w półr.	
		zim.	let.
425	Technologia chemiczna wielkiego przemysłu nieorgan., (Cz. II). — <i>Prof. Kuczyński</i>	*3	.
432	Technologia nafty, wosku ziemn. i gazów ziemn. — <i>Prof. Pilat</i>	*3	*2
301	Ćwicz. z bad. własności produktów naftowych. — <i>Prof. Pilat</i>	.	*2
430	Technologia chemiczna przemysłu rolniczego. — <i>Prof. Joszt</i>	*3	*3
422	Mikrobiologia techniczna. — <i>Prof. Joszt</i>	*3	.
323	Ćwicz. z mikrobiologii techn. — " <i>Piwoński</i>	*4	*4
423	Technologia wody i paliwa. — <i>Inż. Piwoński</i>	*1	*1
"	Ćwiczenia z technologii wody i paliwa. — <i>Inż. Piwoński</i>	*1	*1
275	Budowa samochodów i traktor. — <i>Inż. Rubczyński</i>	*4	.
276	Seminarium samochodowe. — "	*2	.
222	Wybrane działy z teorii maszyn cieplnych. — <i>Prof. Ochęduszek</i>	.	*2
223	Laboratorium kalorymetryczne. — <i>Prof. Ochęduszek</i>	*4	*4

Uwaga: Dalsze przedmioty polecane podano na str. 137 i 138.

Oddział elektrotechniczny.
I-y rok studiów.
wspólny dla obu grup.

1	Matematyka I. — <i>Prof. Stożek</i>	4	4
"	Ćwiczenia z matematyki I. — "	2	2
203	Geometria wykreślna B. — <i>Prof. Plamitzer</i>	3	2
"	Rysunki z geom. wykreśln. B. — "	3	3
403	Fizyka B. — <i>Prof. Klemensiewicz</i>	5	5
405	Ćwicz. w laborat. fizyczn., Cz. I. — "	.	3
211	Mechanika I. — <i>Prof. Burzyński</i>	.	5
"	Ćwicz. z mechaniki I. — "	.	3
233	Wiadomości wstępne o przeróbce metali. — <i>Prof. Mozer</i>	2	.
236	Obróbka metali. Cz. I. — <i>Prof. Geisler</i>	1	.
226	Ćwiczenia warszt. I. ¹⁾ . — <i>Inż. Dreher</i>	4	.
227	Ćwiczenia warszt. II. ¹⁾ . — <i>Prof. Geisler</i>	.	4

¹⁾ Ćwiczenia odbywają się grupami w ciągu jednego półrocza (czynne w obydwu półroczach).

Foto. 4.55 Program studiów Oddziału Elektrotechnicznego w roku akademickim 1939/40, s. 151
Photo 4.55 Curriculum of studies at the Sub Faculty of Electrical Engineering, academic year 1939/40, p. 151

Liczba spisu wykła- dów	PRZEDMIOT I WYKŁADAJĄCY	Tyg. godz. w pótr.	
		zim.	let.
241	Maszynoznawstwo wstępne. — <i>Prof. Aulich</i>	4	.
"	Wycieczki ¹⁾ . — " "	2	.
243	Rysunki techniczne. — " "	4	4
242	Wybrane działy z maszynoznawstwa. — " "	.	*1
202	Repetitorium matemat. element. — <i>Prof. Łomnicki</i>	.	*2
2a	Repetitorium matemat. element. — <i>Prof. Stożek</i>	*2	.
204	Ćwicz. z geom. wykreśl. B. — <i>Prof. Plamitzer</i>	.	*2
205	Repetitorium elementarnej geometrii wykreślnej — <i>Prof. Plamitzer</i>	*2	.
362	Higiena i pierwsza pomoc. — <i>Prof. Steusing</i>	*1	.
II-gi rok studiów. wspólny dla obu grup.			
201	Matematyka II. — <i>Prof. Łomnicki</i>	4	2
"	Ćwiczenia z matematyki II. — " "	1	1
207	Zasady chemii ogólnej. — <i>Prof. Sucharda</i>	2	2
212	Mechanika II. — <i>Prof. Burzyński</i>	5	.
"	Ćwicz. z mechaniki II. — " "	3	.
310	Elektrotechnika ogólna. — <i>Prof. Fryze</i>	5	5
"	Ćwicz. z elektrotechniki ogólnej. — " "	2	2
228	Technologia mechaniczna metali. — <i>Prof. Mozer</i>	3	.
236	Obróbka metali, Cz. II. — <i>Prof. Geisler</i>	.	3
244	Elementy maszyn. — <i>Prof. Hauswald</i>	4	3
245	Ćwicz. konstr. z elem. masz., Cz. I. — " "	.	6
405	Ćwicz. w laborat. fiz. Cz. II. — <i>Prof. Klemensiewicz</i>	*3	.
208	Laboratorium chemii ogólnej. — <i>Prof. Płazek</i>	.	*4
230	Ćwicz. z cieplnej przeróbki żelaza ²⁾	*2	.
240	Materiały konstrukcyjne. — <i>Inż. Włodek</i>	.	*1
"	Ćwicz. z badania mater. konstr. — <i>Inż. Włodek</i>	.	*2
206	Geometria wykreślna II. — <i>Prof. Plamitzer</i>	.	*2
9	Hydromechanika. — <i>Dr Vetulani</i>	.	*2
"	Ćwicz. z hydromechaniki. — " "	.	*2
4	Matematyka stosowana. — <i>Prof. Łomnicki</i>	*1	*1
3	Ćwicz. z matematyki stosowanej. — " "	*1	*1

¹⁾ Grupami raz na 2 tygodnie po 4 godz.

²⁾ Ćwiczenia odbywają się grupami w ciągu jednego półrocza (czynne w obydwu półroczach).

Foto. 4.56 Program studiów Oddziału Elektrotechnicznego w roku akademickim 1939/40, s. 152
Photo 4.56 Curriculum of studies at the Sub Faculty of Electrical Engineering, academic year 1939/40, p. 152

Liczba spisu wykła- dów	PRZEDMIOT I WYKŁADAJĄCY	Tyg. godz. w półr.	
		zim.	let.
1. Grupa prądów silnych.			
III-ci rok studiów.			
245	Ćwicz. konstr. z elem. masz., Cz. II. — <i>Prof. Hauswald</i>	6	.
220	Techniczna nauka o ciepłe — <i>Prof. Ochęduszek</i>	3	.
"	Ćwicz. z techn. nauki o ciepłe. — "	1	.
247	Koła zamachowe i regulatory. — <i>Prof. Eberman</i>	2	.
302	Pomiary maszynowe. — <i>Prof. Witkiewicz</i>	3	2
303	Laboratorium maszynowe I. —	4	4
309	Budownictwo inżynierskie. — <i>Prof. Bogucki</i> . . .	2	2
315	Oświetlenie elektryczne z ćwiczw. — <i>Prof. Sokolnicki</i>	3	.
316	Obliczanie przewodów. —	.	3
"	Ćwicz. z obliczania przewodów. — "	.	2
318	Pomiary elektrotechniczne. — <i>Prof. Krukowski</i>	3	2
320	Laboratorium elektrotechniczne I. — "	6	6
328	Maszyny elektryczne. — <i>Prof. Idaszewski</i>	.	6
332	Koleje elektryczne ¹⁾ . —	.	3
334	Zasady telefonii i telegrafii. — <i>Inż. Dorosz</i> . . .	3	.
353	Organizacja i zarząd przedsiębiorstw przemysł. — <i>Prof. Hauswald</i>	2	1
352	Gospodarka elektr. ²⁾ . — <i>Inż. Altenberg</i>	2	.
266	Silniki spalinowe dla elektryków ³⁾ . — <i>Inż. Polak</i>	*3	.
271	Budowa turbin parowych ⁴⁾ . — <i>Prof. Borowicz</i> . .	.	*4
2	Matematyka III. — <i>Prof. Stózek</i>	*3	.
229	Techniczne stopy metali ⁵⁾ . — <i>Prof. Mozer</i>	.	*2
237	Ćwicz. z organizacji obróbki I. ⁶⁾ — <i>Prof. Geisler</i>	*3	.
248	Budowa maszyn dźwigowych. — <i>Prof. Łukasiewicz</i>	*5	.
279	Budowa silników wodn. — <i>Prof. Ciechanowski</i> . .	.	*4
340	Pomiary radiotechniczne. — <i>Inż. Jellonek</i>	.	*2
339	Wybrane działy z zasad fizycznych radiotechniki — <i>Prof. Malarski</i>	*1	*1
358	Ustawy przemysł. i robotnicze ²⁾ . — <i>Inż. Zwoliński</i>	*1	.
359	Higiena i bezpieczeństwo pracy ²⁾ . — " "	.	*1

¹⁾ Wykładane co drugi rok wspólnie z r. IV. — W bież. roku akad. nie odbędzie się.

²⁾ Wykładane co drugi rok wspólnie z r. IV. — W bież. roku akad. odbędzie się.

³⁾ Obowiązkowe tylko dla wykonujących projekt silnika spalinowego.

⁴⁾ Obowiązkowe tylko dla wykonujących projekt turbiny parowej.

⁵⁾ Ćwiczenia odbywają się grupami w ciągu jednego półrocza (czynne w obydwu półroczach).

Foto. 4.57 Program studiów Oddziału Elektrotechnicznego w roku akademickim 1939/40, s. 153
 Photo 4.57 Curriculum of studies at the Sub Faculty of Electrical Engineering, academic year 1939/40, p. 153

Liczba spisu wykła- dów	PRZEDMIOT I WYKŁADAJĄCY	Tyg. godz. w pótr.	
		zim.	let.
IV-ty rok studiów.			
246	Zarys konstrukcji maszyn. — <i>Prof. Borowicz, Ciechanowski, Eberman i Łukasiewicz</i>	3	4
313	Urządzenia elektryczne. — <i>Prof. Sokolnicki</i>	4	4
314	Ćwicz. w projekt. urz. elektryczn. — <i>Prof. Sokolnicki</i>	3	3
321	Laboratorium elektrotechn. II. — <i>Prof. Krukowski</i>	5	4
328	Maszyny elektryczne. — <i>Prof. Idaszewski</i>	6	.
330	Ćwicz. konstr. z maszyn elektr. — <i>Prof. Idaszewski</i>	3	3
332	Koleje elektryczne ¹⁾ . —	.	3
333	Technika wysokiego napięcia. — <i>Prof. Krukowski</i>	2	.
352	Gospodarka elektryczna ²⁾ . — <i>Inż. Altenberg</i>	2	.
335	Zasady radiotechniki. — <i>Prof. Malarski</i>	3	3
337	Laboratorium radiotechniczne I. — "	3	.
78	Ekon. społ. z zarysem skarb. — <i>Prof. Wereszczyński</i>	.	4
267	Ćwicz. konstr. z silników tłok. — <i>Prof. Eberman</i>	*3	*3
274	Ćwicz. konstr. z turbin parowych. — <i>Prof. Borowicz</i>	*3	*3
264	Budowa masz. par. (tłokowych). — <i>Prof. Eberman</i>	*3	.
322	Laboratorium elektrotechniczne III. <i>Prof. Krukowski</i>	.	*4
324	Konstrukcja i działanie elektrycznych przyrządów pomiarowych. — <i>Prof. Krukowski</i>	*1	*1
325	Zarys techniki mechaniki precyzyjnej. — <i>Prof. Krukowski</i>	*1	*1
340	Pomiary radiotechniczne. — <i>Inż. Jellonek</i>	*2	.
339	Wybrane działy z zasad fizycznych radiotechniki. — <i>Prof. Malarski</i>	*1	*1
358	Ustawy przemysłowe i robotnicze ²⁾ . <i>Inż. Zwoliński</i>	*1	.
361	Księgowość i bilanse. — <i>Dr Bartyński</i>	*2	.
72	Sygnalizacja i ubezpieczenie ruchu pociągów. — <i>Inż. Dadak</i>	*2	.
229	Techniczne stopy metali ¹⁾ . — <i>Prof. Mozer</i>	.	*2
359	Higiena i bezpieczeństwo pracy ¹⁾ . — <i>Inż. Zwoliński</i>	.	*1

¹⁾ Wykładane co drugi rok wspólnie z r. III. — W bież. roku akad. nie odbędzie się.

²⁾ Wykładane co drugi rok wspólnie z r. III. — W bież. roku akad. odbędzie się.

Foto. 4.58 Program studiów Oddziału Elektrotechnicznego w roku akademickim 1939/40, s. 154
 Photo 4.58 Curriculum of studies at the Sub Faculty of Electrical Engineering, academic year 1939/40, p. 154

Liczba spisu wykładów	PRZEDMIOT I WYKŁADAJĄCY	Sekcja			
		teletech.		radiotech.	
		Tyg. godz. w półroczu			
		zim.	let.	zim.	let.
2. Grupa tele- i radiotechniczna ¹⁾.					
III-ci rok studiów.					
245	Ćwicz. konstr. z elementów maszyn Cz. II. — <i>Prof. Hauswald</i>	4	.	4	.
220	Techniczna nauka o ciepłe. — <i>Prof. Ochęduszek</i>	3	.	3	.
"	Ćwicz. z techn. nauki o ciepłe. — "	1	.	1	.
247	Koła zamachowe i regulatory. — <i>Prof. Eberman</i>	2	.	2	.
266	Silniki spalinowe dla elektryków. — <i>Inż. Polak</i> . .	3	.	3	.
302	Pomiary maszynowe. — <i>Prof. Witkiewicz</i>	3	2	3	2
303	Laborat. maszyn. I. — " "	4	2	4	2
309	Budownictwo inżynierskie. — <i>Prof. Bogucki</i> . . .	2	2	2	2
316	Obliczanie przewodów. — <i>Prof. Sokolnicki</i>	.	3	.	3
"	Ćwicz. z oblicz. przew. " "	.	2	.	2
318	Pomiary elektrotechniczne. — <i>Prof. Krukowski</i>	3	2	3	2
"	Laborat. elektrotechn. I. — " "	6	6	6	6
334	Zasady telefonii i telegrafii. — <i>Inż. Dorosz</i> . . .	3	2	3	2
317	Zarys urządzeń prądu silnego. — <i>Inż. Dreszer</i> . .	3	2	3	2
335	Zasady radiotechniki. — <i>Prof. Malarcki</i>	3	3	3	3
326	Elektr. przyrządy pomiar. do celów tele- i radio- techn. — <i>Prof. Krukowski</i>	.	2	.	2
344	Teletechnika teoret. — <i>Inż. Dobrski</i>	3	2	*3	*2
347	Urządzenia teletechn. I. — <i>Inż. Dorosz</i>	.	2	.	.
340	Pomiary radiotechniczne. — <i>Inż. Jellonek</i>	.	.	.	2
345	Pomiary teletechniczne. — <i>Inż. Nowicki</i>	.	2	.	.
339	Wybrane działy z zasad fizycznych radiotechniki. <i>Prof. Malarcki</i>	*1	*1	*1	*1

Uwaga: Dalsze przedmioty polecane podano na str. 150.

¹⁾ Grupa tele- i radiotechn. zawdzięcza swe istnienie subs. Min. Poczti i Tel.

Foto. 4.59 Program studiów Oddziału Elektrotechnicznego w roku akademickim 1939/40, s. 155
 Photo 4.59 Curriculum of studies at the Sub Faculty of Electrical Engineering, academic year 1939/40, p. 155

Liczba wpisów wykładów	PRZEDMIOT I WYKŁADAJĄCY	Sekcja			
		teletech.		radiotech.	
		Tyg. godz. w półroczu			
		zim.	let.	zim.	let.
IV-ty rok studiów.					
321	Laboratorium elektrotechn. II. — <i>Prof. Krukowski</i>	5	.	5	.
329	Zarys maszyn elektrycznych i transformatorów. — <i>Prof. Idaszewski</i>	3	3	3	3
329	Ćwicz. oblicz. z maszyn elektrycz. — <i>Prof. Idaszewski</i>	1	.	1	.
314	Ćwicz. w projektow. urządzeń elektrycznych. — <i>Prof. Sokolnicki</i>	3	.	3	.
333	Technika wysokiego napięcia. — <i>Prof. Krukowski</i>	2	.	2	.
337	Laborat. radiotechniczne I. — <i>Prof. Malarski</i> . . .	3	.	3	.
78	Ekonomia z zarysem skarbowości. — <i>Prof. Weresz-</i> <i>czyński</i>	.	4	.	4
267	Ćwicz. konstr. z silników tłokowych (spalinowych) <i>Prof. Eberman</i>	.	3	.	3
338	Laborat. radiotechn. II. — <i>Prof. Malarski</i>	.	.	.	4
336	Radiotechnika teoret. — " "	*2	*2	2	2
340	Pomiary radiotechniczne. — <i>Inż. Jellonek</i>	.	.	2	.
341	Urządzenia radiotechniczne I. ¹⁾ . — <i>Inż. Jaskólski</i> .	.	.	2	2
342	Urządzenia radiotechn. II. —	.	.	2	2
348	Ćwicz. w projektow. urządzeń radiotechn. I. i II. — <i>Inż. Jaskólski</i>	.	.	2	2
351	Wybrane działy z fizyki technicznej	.	.	1	2
345	Pomiary teletechniczne. — <i>Inż. Nowicki</i>	2	.	.	.
347	Urządzenia teletechn. I. — <i>Inż. Dorosz</i>	2	.	.	.
346	Laborat. teletechn. — <i>Inż. Nowicki</i>	4	4	.	.
350	Linie teletechniczne. — <i>Inż. Kowalenko</i>	3	.	.	.
349	Urządzenia teletechn. II.	.	3	.	.
348	Ćwicz. w projektow. urządzeń teletech. — <i>Inż. Dorosz</i>	.	4	.	.
351	Elektronika stosowana. — <i>Prof. Klemensiewicz</i> . .	.	.	.	2
351a	Technika próżni. — <i>Dr Nikliborc</i>	.	.	.	1
339	Wybrane działy z zasad fiz. radiotech. — <i>Prof. Malarski</i>	*1	*1	*1	*1

Uwaga: Dalsze przedmioty polecane podano na str. 151.

¹⁾ W bież. roku akad. nie odbędzie się.

Foto. 4.60 Program studiów Oddziału Elektrotechnicznego w roku akademickim 1939/40, s. 156
Photo 4.60 Curriculum of studies at the Sub Faculty of Electrical Engineering, academic year 1939/40, p. 156

4.2 Publikacje:

1. *Z wycieczki naukowej politechników lwowskich do Królestwa*, „Czasopismo Techniczne”, 1885, rocz. 3, nr. 2, s. 19-21, nr. 3, s. 30-31
2. *Ueber das wahrscheinlichste Verhältniss zwischen der ganzen elektrischen Arbeit und dem Lichtquantum in einer Glühlampe*, „Zeitschrift für Elektrotechnik“, 1886, s. 316-318
3. *Kilka słów o węgielnicy zwierciadlanej*, (odbitka z „Przeglądu Technicznego”), Warszawa, druk J. Sikorskiego, 1888, w 8ce, str. 25, tabl. 2
4. *Jakimi sposobami można uchronić otwory wiertnicze naftowe od osypu, a w szczególności od doływu wody*, „Górnik” , 1886
5. *Sprawozdanie w sprawie budowy kolei elektrycznej w mieście Lwowie*. Nakładem Królewskiego Miasta Lwowa, 1892.
6. *Encyklopedia elektrotechniki, podług wykładów*. Wyd. W. Januszewski i K. Miński Lwów 1898.
7. *Udział, organizacja i stanowisko urzędów technicznych w administracji miasta Lwowa*. Odbitka ze „Słowa Polskiego” 1905 roku.
8. *Dwa przyzwalne projekty reformy miejskiego Urzędu Budowniczego*, „Słowo Polskie” 1910
9. *Na uczczenie pamięci Juliana Zacharyewicza - dalszy ciąg składek*, „Architekt”, 1910, z. 10, s. 157
10. *Na uczczenie pamięci Juliana Zacharyewicza - reszta składek* „Architekt”, 1911, z. 6, s. 88
11. *Politechnika czy szpital*, „Kurier Lwowski”, 1919, 28 września, n. 265, s. 2
12. *Ustawa o ochronie nazwy zawodowej „inżynier”*, „Wiadomości Tygodniowe” (dodatek do PT), 1919, nr 32, s. 247
13. *Ustawa o ochronie nazwy zawodowej „inżynier”*, „Czasopismo Techniczne”, 1919 nr 22, s. 190-191

Recenzje:

1. Recenzja książki, Lutosławskiego Mariana, *Prąd elektryczny jego wytwarzanie i zastosowanie w technice*, Podręcznik dla techników nie specjalistów. Część I: Wytwarzanie prądu elektrycznego, Warszawa 1900 , „Przegląd Techniczny” , 1900, nr 33, s. 554-555

2. Recenzja książki: B. Szapiro, Oświetlenie elektryczne, Wykład popularny dla techników, 1901 „Czasopismo Techniczne”, 1901, s. 135
3. Recenzja tłumaczenia książki - E. Rozenberga, Elektrotechnika prądu silnego wyd. I, 1905 r. Wykład popularny dla techników, monterów, maszynistów, ślusarzy, itp. dokonanego przez Z. Straszewicza [4.62] „Czasopismo Techniczne” 1906, s. 19
4. Recenzja pracy doktorskiej: S. Fryze, Nowa teoria ogólnego obwodu elektrycznego, Politechnika Lwowska 1923

Wystąpienia:

1. O życiu Hoene Wrońskiego, Wygłoszony na odczytach urządzonych przez członków Towarzystwie Bratniej Pomocy We Lwowie, rok akademicki 1881/1882
2. O metrze, Odczyt w Towarzystwie Naukowym Akademików Polaków w Berlinie, 1885
3. Z wystawy antwerpijskiej. Odczyt w Towarzystwie Naukowym Akademików Polaków w Berlinie , 1885
4. Przemówienie na uroczystości otwarcia roku szkolnego 1901/1902 w lwowskiej szkole politechnicznej, Lwów 1901
5. Technika a społeczeństwo, wygłoszony w Oddziale Głównym Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie, 19 I 1907
6. Ustawa o ochronie tytułu inżyniera, wygłoszony w Oddziale Głównym Towarzystwa Politechnicznego we Lwowie, 14 V 1919

Opracowali: Z. Biańkiewicz już nie żyje, Jerzy Hickiewicz,
Przemysław Sadłowski